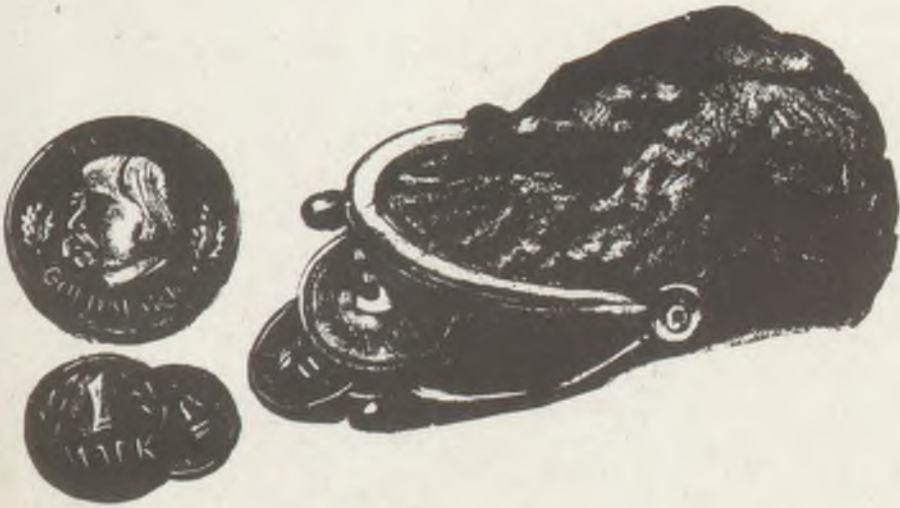

"81/1

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

PEREI Zoltán fametszete X1 – 1979

A címlapon VÉN Zoltán pályázatnyertes rézkarca C3

5016-
aj

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE — XX. ÉVF. 1. SZÁM

SZERKESZTŐ: SEMSEY ANDOR

A KIADÁSÉRT FELEL: STETTNER BÉLA K.B.K.M. V.

A HUSZADIK ÉVFOLYAM ELÉ

Egy eltelt időnek évtizedekre, évszázadokra való bontása tulajdonképpen tízes számrendszerünkéből folyik, hiszen elvileg a huszadik év nem különbözik a tizenkilencediktől, hacsak nem abban, hogy öregebbek lettünk és idősebb lett az az intézmény, amellyel kapcsolatban ezt a mesterséges határvonalat meghúzzuk. Mégsem felesleges itt egy pillanatra megállni és mint Janus, egyik arcunkkal a múltba, a másikkal pedig a jövőbe tekinteni. Körünk két éve ünnepelte fennállásának húsz éves fordulóját és most az 1962-ben megindított Kisgrafikai Értesítő, majd 1972 óta KISGRAFIKA lép a huszadik évfolyamba. Egy időtartam rövid vagy hosszú volta relatív fogalom. Ha az eddigi magyarországi ex libris, illetve kisgrafika folyóiratok élettartamát nézzük, a mi húsz évünk bizony tekintélyes idő, hiszen elődünk, a MEGE értesítője is csak nyolc évet élt, nem is beszélve a színvonalas, bár rövid életű Debrecenben megjelent Magyar Exlibrisről.

De a külföldi szakfolyóiratok közül is kevés régebbi van, azok is állandóan küzdenek a megjelenés problémáival, hosszabb-rövidebb kihagyásokkal jelennek meg. Így hát büszkéek lehetünk eddigi pályánk időtartamára, de szeretném hinni, hogy a tartalom tekintetében sincs okunk a röstellkedésre. Ehelyütt is szeretettel köszöntjük első szerkesztőnket, *Galambos Ferencet*, akinek nevéhez fűződik jó hírünk megalapozása. Az ő működésének idejére esik új köntösünk bevezetése, amellyel együtt változott a nevünk is KISGRAFIKÁRA. Amikor 1976-ban egészségi állapotára tekintettel a szerkesztéstől visszavonult, szerkesztő utódja annak a reménynek adott kifejezést, hogy az elért nívót a továbbiakban is fogjuk tudni tartani, és hogy első szerkesztőnk írásaival ezután is hozzájárul tartalmunk gazdagításához. Bár az elért eredményekkel való elégedetlenség a színvonalemelés előfeltétele, a szerkesztő megkockáztatja azt a kijelentést, hogy a színvonal nem süllyedt. Első szerkesztőnk írásai közül többet sikerült azóta is megjelentetni, bár korántsem olyan sűrűn, mint azt reméltük és sajnáljuk, hogy önszántából soha nem keresett fel minket . . . Két körülményt azonban mint sikeres eredményt kell elkönyvelnünk: megnőtt munkatársaink köre és az írók alatt nemcsak hazai, hanem cseh, keletnémet, japán, kárpátukrajnai, erdélyi, svájci, szlovák neveket is olvashatunk és egyikük-másikuk hovatovább törzsmunkatársunkká lett. Másik eredményünk, hogy közelebb kerültünk a KBK tagságához: vitaindító, vitatkozó írók jelennek meg, egyéni szempontok vetődnek fel és szeretnénk hinni, hogy ezekből az írásokból a magyar kisgrafikai élet számára haszon fog áramlani. Röviden ennyit a múlttól; a jövőről még rövidebben szólunk: barátainkat megtartani, azok körét bővíteni, újabb munkatársakat bevonni itthonról és külföldről, végül ami a legfontosabb: munkálkodni a kisgrafikai műfaj színvonalának emelésén. Itt pedig nincs pardon! Lehet valaki akár milyen jóbarát, fejthet ki akár milyen értékes segítő munkát, ha kisgrafikával foglalkozik és alkotása nem éri el a közölhetőség mértékét, ne számítson a nyilvánosságra. Művésztágjaink szívesen útbaigazítják az érdeklődőket, segítséget nyújtanak a szakmai ismeretek megszerzésére, de tehetséget, alkotó képességet nem tudnak adni. Amicus Plato, sed magis amica veritas, ezt a mi nyelvünkre úgy alkalmazhatjuk, hogy bár barátunk X., Y., de jobb barátunk a művészet, és ehhez csak kellő felkészültséggel szabad közelíteni, nem pedig egyéni becsúgyból, a tehetséget törtetéssel helyettesítve. A KISGRAFIKA nemcsak a mának szól és felelősek vagyunk a jövő grafikabarátai előtt is! Ezzel indítja útjára a huszadik évfolyamot a **SZERKESZTŐ**

Jiri BOUDA fametszete X2

A 3. oldalon Vojtěch CINYBULK fametszete X2

CH R U D I M ' 8 0

Az Elbától, a nagyvárosok folyójától 12 km-re délre, a Zelezné hegy 500–600 méteres erdős lejtőinek lábainál, a Chrudimka folyó partján fekvő, közel 20.000 lakosú Chrudimban 1980. szeptember 27 és 28-án tartották a csehországi grafikusok és ex libris-gyűjtők legnagyobb szabású találkozóját, az Ex libris Triennálét.

A találkozó méreteire jellemző, hogy a Csehszlovák Szocialista Köztársaság állami művészeti vezetői védnöksége alatt, a chrudimi gyűjtők és az Egyesült Munkásklub lelkes tagjainak közreműködésével került sor a találkozó megrendezésére.

A linzi kongresszus után egy hónappal újra hasonló hangulatban hódolhattunk (egyesek szerint) „átkos” szenvedélyünknek és megérkezésünk után felmérve az Egyesült Munkásklub nagytermének lehetőségét azonnal hozzákezdünk a cseréléshez. A cserepartnerek közötti ismerkedést megszakította a triennálé hivatalos megnyitása. Az állami művészeti vezetők kihangsúlyozták, hogy a találkozó nemcsak a gyűjtők és a művészek kedvéért, hanem az új szocialista embertípus művészet-értékelő képességének kialakulásáért is hasznos és értékes. A beszámolókból kitűnt, hogy sokkal több lehetőséget nyújtanak állami szinten a grafikusművészeknek, mint más országokban. Nálunk egy kisgrafikákat, ezen belül ex libriseket és illusztrációkat készítő művész nehezen tud megélni ebből a tevékenységből. A művészek összefogása, munkával való ellátása sokkal szervezettebb. Kihangsúlyozva a találkozó hazai jellegét, szeretettel üdvözölték a belga, holland, magyar, keletnémet és osztrák vendégeket. Még a szlovák Izakovic barátunk Pozsonyból is vendégnek számított. Első pillanatban furcsának tartottuk azt is, hogy sok kiváló, nemzetközileg is elismert művész által készített lapunkat sem cserélték, mert csak cseh művész munkáit keresték. Egy-egy gyűjtő listával a kezében kereste azokat a partnereket, akiktől a művészek adatai alapján hiányzó lapjaikat vagy új ex libriseiket elcserélhették. Miután ezek a tervezett cserék lebonyolódtak, mi is aktívan bekapcsolódtunk a terem zajosan nyüzsgő életébe.

M. FILS és J. MAHELKA fametszetei X2

Este a szállásunkon örömmel néztük a jobbnál jobb grafikai munkákat, és aki nem ismerte a mai cseh ex libris művészetet, szinte teljes áttekintést kapott.

Nehéz lenne egy tömör beszámolóban írni a körülbelül negyven kortárs cseh grafikus munkáiról, stílusáról. Ehelyett inkább néhány mondatban beszámolok a találkozói hivatalos kiadványairól és az elmúlt évek külföldi publikációiról, amelyek képet adnak a mai cseh grafikusművészetről.

A több mint ötven grafikus közös kiállításán kívül önállóan mutatkozott be JOSEF LIESLER, 1972-1979 között készült színes lithográfiáival. Az 1912-ben született sokoldalú művész, aki 1938-ban az „Októberi hetek”, majd a Mánes-társaság tagja volt, először bélyegtervezéssel és építészeti festéssel foglalkozott. Munkásságáért a firenzei Akadémia és a Belga Királyi Akadémia is tagjai közé választotta. 1969-ben megkapta az Érdemes Művész címet és 1970-ben Barcelonában ex libriseiért első díjat kapott. Alkalmazott formái, színkompozíciói és jellegzetes betűi egyéni stílust adnak színes kisgrafikáinak. A találkozó alkalmával 200 példányban kiadták Karel Benes, Adolf Born, Anna Grmelová, Jaroslav Horánek, Jaroslav Kaiser, L.J. Kaspar, Bohuslav Knobloch, Vladimír Komárek, Josef Liesler, Pavel Roucka és Emilie Tomanová grafikáit. A legértékesebb kiadvány a kisgrafika „G-CHUDIM 1980” címet viselő kis mappa volt, amely az elmúlt három év kisgrafika életéről számolt be és 7 eredeti grafikát tartalmazott.

A cseh grafikusok az európai élvonalba tartoznak, amit eléggé bizonyított, hogy Mark Severin és Anthony Reid 1972-ben Londonban kiadta a „Mai cseh ex libris” című 523 reprodukciót tartalmazó könyvet, ezt követték Klaus Rödel és Paul Pfister kiadványai, majd 1976-ban a Szovjet Könyvintézet nagyszabású ismertetője.

Az egyik kiadványban megtalálható a grafika egyik neves cseh szakértőjének, Vladimír Neffnek meghatározása a művészi ex librisről: „Az ex libris nem más, mint kis területen a művészi tudás nagyértékű gyümölcse”. És akik résztvettünk a chrudimi találkozón, élvezhettük ezeket a gyümölcsöket. Szólgvény Pál

EX LIBRIS ÉLET DEBRECENBEN 1944-IG

Az emberiség művelődéstörténetének kiemelkedő korszakai, a viszonylag széles körben elterjedő művészetek (képző-, ipar- és építőművészet) megjelenése szorosan összefügg a társadalmak gazdasági, szellemi, lelki „jólétével” és az ebből következő igényességével. Ez vonatkozik a könyvjegyek (ex librisek) megjelenésére, elterjedésére is, és ehhez hozzájárul még a könyvek megkülönböztetett szeretete is.

Egy nép, egy nemzet műveltségi fokának semmi sem oly pontos mértéke, mint a könyvtárak kis vagy nagy száma. Bár a könyvtárak — különösen a magánkönyvtárak — az idők folyamán szétszóródnak, elkallódnak, de a belőlük megmaradókról tanúságot tesznek, tehetnek az ex librisek. Ezek a kis grafikai lapok vallanak a tulajdonos tudomány iránti szeretetéről, a kor művészi kifejező-eszközeiről és módjairól. Vallanak a megőrzés, a birtoklás kifejezésének művészi igényességéről, de ugyanakkor vallanak az igénytelen korszakok megjelenéséről, a hanyatlásról is. Éppen ezért nem mehetünk el szó nélkül ezek mellett a miniatűr alkotások mellett, hiszen jelentős adatokkal járulnak hozzá a művelődéstörténet megismeréséhez.

A kézzel írott könyv rendkívüli értéket képviselt. Kevesek mondhatták magukénak az ilyen könyvet. Természetes, hogy minden eszközzel igyekeztek a tulajdonjogot jelölni és biztosítani. Ezért vagy a kötéstábla külső oldalára préselték a tulajdonos címerét, vagy egyszerűen beleírták a névvel együtt az ex libris szót. Később címer-rajzos lapot ragasztottak a kötéstábla belső oldalára. A könyvnyomtatás feltalálása és elterjedése olcsóbbá tette a könyvet, és így nagyobb tömegeknek is hozzáférhetővé lett az irodalmat, művészetet, egyszerűen az ismereteket közvetítő könyv. A kötéstábla belső oldalára ragasztandó lapocskák is nyomdai sokszorosítással készültek. Kezdetben ezek is címeresek voltak, csak most már fekete-fehérben és a szöveget ólombetűkből szedték hozzá.

Debrecen a 18–19. század fordulóján élte életének egyik fénykorát. Ekkor volt hazánk egyik legnagyobb, leggazdagabb és külföldet járt papjai, tanárai és egyéb értelmiségei révén talán legműveltebb városa is. A Kollégium könyvtára mellett magángyűjteményekről is tudunk e korszakban: Fáy János, Kazay Sámuel és Nagy Gábor gyűjteményéről.

Az 1700-as évek közepétől tudunk a rézmetsző diákok működéséről. *Kováts György* (aki később a város mérnökeként dolgozott) 1749-ben „Dávid király zsoltárainak”, majd 1750-ben La Placette János művének: „A keresztyén etikának, vagy erkölcsök tudományának rövid summája” címlapját metszette rézbe a városi nyomdának. 1767-ben *Farkas István* Sinai Miklós professzor által sajtó alá rendezett Ciceró levelei-hez és az Új Testamentum-hoz metszett címlapképet. *Kabai Mihály* az asztalos céh szabaduló levelére Debrecen látképét 1788-ban metszette. Az 1800-ban megjelent Oskolai Új Átlás szöveges címlapját és minden bizonnyal több térképét is Erőss Gábor készítette. Valószínű, hogy Erőss Gábor munkája Csokonai: *Anakreoni dalok* című kötet (Bécs, 1803) címlapja is.

A Kollégiumi rézmetsző diákok munkái közül csupán néhányat emeltünk ki. Működésük vizsgálatával érkezzünk el a címben megadott témához tulajdonképpen.

Nagy József (1879–1962), polgári iskolai tanár e század elején, Debrecenbe kerülve, kezdett foglalkozni az ex libris gyűjtéssel. Közben kutatásokat is végzett Debrecen művelődéstörténeti múltjára vonatkozóan. Így talált rá 1914-ben a Kollégium könyvtár ex librisére. A magyar nyelvű könyvjegy keletkezését 1797 utánra teszi, ekkor ugyanis átmenetileg Domokos Lajos főbíró sürgetésére bevezették a magyar nyelvű oktatást a latin nyelvű helyett. Tóth Béla: *A debreceni rézmetsző diákok* című művében ezt írja erről az ex librisről: „Erőss műve lehetett az a kis (57 x 75 mm) könyvjegy (ex libris) is, mely gyönyörű betűkkel a Kollégium „Bibliothecaja” könyveihez készült. Egykorú nyomtatott mását nem láttam, de a kis lemez ma is megvan a Nagykönyvtárban.” (30. 1.) Először Nagy József közölte a Debreceni Képes Kalendárium 1918-as évfolyamában.

A szakirodalom még két ex librist tulajdonít – jelenlegi ismereteink szerint – a rézmetsző diákoknak.

Nagy Gábor (1770–1861) ügyvéd és műgyűjtő volt. Ex librisének felirata a következő: *Ex Bibliotheca Gabrielis Nagy Debrecini Anno . . . 18 . . .* Az 1811-es nagy tűz elpusztította mindenét, Kazinczy Ferenc ekkor írta hozzá az alábbi sorokat:

Az a rettentő tűz, mely Debrecennek
 Őt nyolcadát vad lángja alá borítá,
 Földiglen égetett le téged is,
 Úgy mondja a hír . . .
 Hogy jó férj, jó atya, a dühösködő
 Lángból kikapván hitvesed s leányod
 Oly nyugalommal nézett a csapást . . .
 Hogy kézírásid gazdag gyűjteményét
 S rakott könyvtárodat prédára eresztvén,

Egy gondod az volt, papírosaik
 Clienseidnek mind tartassanak meg.
 S így megmaradtak e rongyok; de ah,
 Hazánk viszontagságainak tanúi,
 Az a való kincs, melyért élteted
 Múltóbban vethetéd kockára, hamv lőn.
 Hamv lőn könyvtárad is . . .
 S ily veszteségek, ennyi kár után,
 Te nem keseregsz, nem hallatsz panaszt?

Nagy Gábor újra kezdte a gyűjtést, ezt tanúsítja egyik ex librise, amelyre 1827-es évszámot írt kézzel.

Nagy Gábor ex librisét a Magyar Könyvszemle 1895. évfolyamában Varjú Elemér írta le először és a Gyűjtő 1913. évfolyamának ex libris számában mutatták be másolatban.

Nagy Gábor kortársa volt *Segesvári István* debreceni orvos és a város történetének egyik kutatója. Könyvjegyének felirata: *Ex Bibliotheca Stephani Segesvari medicinae doctoris*. A Gyűjtő ex libris számában reprodukálták először.

Fáy János (177–1833) hat éven át volt a város szenátora és 11 éven át polgármestere. Nyomdai szedésű ex librisének szövege két változatban ismert:

a) *Ex collectione Joannis Fay senatoris Debrecinensis*.
 Anno . . . Nro . . .

b) *Ex Collectione Joannis Fay consuli Debrecinensis*
 Anno . . . Nro . . .

Fáy János Klimó György pécsi püspök hugának, Klimó Annának a fia. Gyűjtő szenvedélyét valószínűleg ebből a körből hozta. Festményeket, szobrokat, könyveket, érmekeket, régészeti emlékeket gyűjtött. Gyűjteményének nagyságára csak feltevéseink vannak, mert a hagyatéki leltárban részletesen nem sorolták fel a gyűjtemény darabjait. Fitz József 1955. június 11-én kelt levelében Zoltai Lajosnak azt írta, hogy a Sárvár-Újszigeti nyomdában 1539-ben megjelent Sylvester-féle magyar–latin nyelvűtan a benne lévő ex libris szerint a Fáy gyűjtemény 1658. darabja volt. Minden bizonnyal ez a szám nemcsak a könyveket foglalta magába, hanem a Fáy birtokában lévő valamennyi műtárgyat is.

Régi debreceni ex librisek

Péchy Mihály (1755–1819). Építész, mérnökkari tábornok volt. Debrecen két leghíresebb épületének a tervezőjét nem kell különösebben bemutatni. Hadi jelvényekkel díszített címeres ex librisét a Kollégiumi könyvtár egyik három kötetes művében fedeztem fel. Ismereteim szerint eddig publikálatlan.

Patika a Napnál Debreczenbenn. Réznyomatú ex libris, amelyet Nagy Mihály (+1823), a Nap gyógyszerár (a volt Piac utca 3 szám alatt) egykori alapítója és 22 évig tulajdonosa ragasztott be a tulajdonát képező: Martonfalvi György: Szent históriája (Debreczen, 1681) című könyvbe. A könyv ma a debreceni Egyetemi könyvtár tulajdona (jelzete: 701256), ahová id. Révész Imre hagyatékából került 1933-ban.

A könyv előző lapján lévő bejegyzés szerint már 1804-től Nagy Mihály birtokában volt Martonfalvi műve. Ebből arra lehet következtetni, hogy az ex libris beragasztása később történhetett. Könnyen elképzelhető, hogy e beragasztott lapocska eredetileg patikai nyomtatvány illusztráció volt, és csak később vágták körül és ragasztották be a kötéstábla belső oldalára. *

Kotsis István fametszetű ex librisét csak Nagy József közléséből ismerjük. Sajnos személyéről eddig semmi biztosat nem tudunk. Így az is elképzelhető, hogy ex librise sem teszi debrecenivé.

Diószeghi István (+1749). Rézmetszetű ex librise minden bizonnyal a Hollandiában megjelent könyvének eladatlan példányainak címlapjából van kivágva. Diószeghi Debreczenben született és a Kollégiumban végezte tanulmányait. Innen került ösztöndíjjal Hollandiába. Hazatérve csengeri lelkész lett. — Ex librise csak félig-meddig tartozik a debreceni könyvjegyek közé.

S ezzel végére is értem — ismereteink pillanatnyi állása szerint — az 1899. december 31 előtti debreceni ex librisek ismertetésének. A következőkben megkísérlem röviden vázolni a 20. század első felének debreceni ex libris-történetét.

A már fentebb említett Nagy József 1908-ban Toroczkai Oszvald festőművésszel kettő darab ex librist rajzoltatott (Csikós, Anonymus). Mindkettőt Budapesten az Athenaeum nyomdában sokszorosították, mert ekkor még nem volt cinkográfia a debreceni nyomokban. Gyakorlatilag ezzel a két lappal kezdte meg a gyűjtést és azt a széles körű kapcsolat kiépítést, amely a harmincas évekre Debrecen az ex libris-gyűjtés terén nemzetközi jelentőségű helyé emelte.

* Erről a rézmetszetről a szerző részletesebb írása a *Kisgrafika* 1980/3. számában található meg.

Dienes János 1911-ben négy ex librist rajzolt Nagy Józsefnek (Ülő férfi akt, Kendős lány, Kancsók, Nagy József portréja). Ezeket Kleinfeller Károly debreceni litográfus sokszorosította. Ugyanebben az évben Király Jenő, aki akkor Hajduböszörményben élt és dolgozott kettő darab ex librist rajzolt Nagy Józsefnek (Virágszedő, Fa). Ismereteink szerint Király Jenő munkássága egész idején csak ezt a két lapot készítette. Ebben az évben kezdte ex libris rajzoló tevékenységét Haranghy Jenő is. Haranghy ekkor még gimnazista volt. Nagy József ösztönözte ex librisek rajzolására a jól rajzoló Haranghyt, aki 1911-ben 11 lapot rajzolt: Dr. Sz. A. (szabadkőműves jelvények), Csanak István (páztortűz), Nagy Aranka (babával játszó kislány), Szász Pál (ember-idomár), Haranghy Jenő (vázát festő görög nő), Szász Pál (diákjelvények), Nagy Buda és Attila (könyveken ülő olvasó fiú), Berger László (könyvbe író nő), Dr. Tüdős János (könyvön szarka), Nagy testvérek (olvasó törpe), Haranghy Jenő (festő állvány előtt).

Ezek közül csak a Nagy Buda és Attila, és a Nagy testvérek nevére készült lapokat sokszorosította ekkor Kleinfeller Károly. A többi sokszorosítására csak a későbbiekben került sor.

Haranghy 1913–1916 között debreceniek részére 20 és Pinterits Tibor, budapesti gyűjtő részére 3 lapot rajzolt.

Nagy József aktív gyűjtője, cserélője volt a debreceni ex librisnek, és emellett kiváló propagátora is. 1918-ban a Debreceni Képes Kalendáriumban bemutatta a debreceni könyvjegyeket. Tíz évvel később, 1928-ban a Debreceni Szemlében Haranghy Jenő munkásságáról 40 illusztrációval számolt be. Ugyancsak 1928-ban a debreceni Nyári Egyetem rendezvényei sorában gyűjteményéből kiállítást rendezett és mellette előadást tartott az ex libris gyűjtésről. Erről a kiállításról megemlékezik a Magyar Iparművészet 1928. szeptemberi száma, és Tóth Ervin a Debreceni Szemle 1928. novemberi számában. 1931-ben három előadásból álló sorozatot iktattak be a Nyári Egyetem programjába. Mindhárom előadáson Nagy József az ex libris történetéről, gyűjtéséről, cseréjéről szólt. 1935-ben megjelent a máig legszebb hazai ex libris folyóirat, a Magyar Ex libris első száma. Szerkesztője Nagy József, művészeti szerkesztője Gábor-jáni Szabó Kálmán és Vadász Endre volt (a Magyar Exlibrissel kapcsolatosan lásd Lenkey István 1980-ban megjelent repertóriumának bevezetését).

Nagy József és Soó Rezső szervezésében 1935. októberében megalakult az Ajtósi Dürer Céh. Ex libris-gyűjtők és készítőik egyesülete volt. Több mint 100 tagot számlált és 1944-ig működött nagy aktivitással

◀ HARANGHY Jenő
klisérajza P1

◀ GÁBORJÁNI SZABÓ
Kálmán fametszete X2

VADÁSZ Endre rézkarca C3

és jó eredménnyel. Már 1935. decemberében nemzetközi ex libris kiállítást rendeztek a Déri Múzeumban. 1936. januárjában Nyíregyházán mutattak be egy jelentősebb anyagot. Művészi kiadványaikkal kedveltették meg az ex librist a nyájközönséggel.

Debrecen művészei szinte kivétel nélkül csatlakoztak az Ajtósi Dürer Céh-hez. Fellendítették a grafikai műfajt itthon és külföldön is nevet vívtak ki a debreceni grafikának alkotásaikkal. Nincs lehetőségünk arra, hogy a művészek munkásságát egyenként elemezzük, csupán a teljesség igénye nélkül felsoroljuk a Céh-hez tartozókat: Bánszky Tamás, Berki Irma, Dobi Oláh István, Haranghy Jenő, Gáborjáni Szabó Kálmán, Menyhárt József, Nagy Ferenc, Nagy Sándor János, Petry Béla, Sennyei Oláh István, Szoboszlai Mata János, Vadász Endre, Várkonyi Károly stb.

A második világháború kitörése elsöpörte az aktív gyűjtő és művészeti életet Debrecenben is. A felszabadulás utáni gyűjtő életéről és ex libris művészetről egy más alkalommal számolnék be.

Lenkey István

(Elhangzott a Hazafias Népfrent Debrecen Városi Bizottságának Honismereti Szakcsoportjában 1980. november 5-én).

Irodalom:

- Nagy József és Soó Rezső írásai a Magyar Exlibris számaiban.
- Zoltai Lajos: Faji Fay János . . . Debrecen 1936.
- Galambos Ferenc: Nagy József és a magyar ex libris-gyűjtés: Kisgrafikai Értesítő 1962–1967. 10-13.1.
- Magyar Exlibris 1935–1936. Repertórium bevezetése. Debrecen, 1980.
- Nagy József: Az ex librisről – Debreceni Képes Kalendárium 1918. 62–65. p.
- Nagy Lajos: Exlibris gyűjtemény a debreceni főiskolai nagykönyvtárban: Debreceni Protestáns Lap 1922. 20, 29, 36, 45, 53. p.
- Sz. Kürti Katalin: A képzőművészetek Hajduböszörményben – Hajduböszörmény építészete – képzőművészete. Hajduböszörmény. 1979. 60–104. p.
- Tóth Béla: A debreceni rézmetsző diákok. Bp. 1978. Magyar Helikon
- Varju Elemér: Magyar könyvgyűjtők exlibrisei – Magyar Könyvszemle 1895. 193–204.p.

KÉKESI László linómetszete X3

KISGRAFIKA A FÉSZEKBEN

Mindinkább hagyományossá válik, hogy otthonunk, a Fészek Művészklub nemcsak a havi kisgrafikabarát összejövetelek színhelye, hanem évente többször lehetőséget nyújt kisgrafikák bemutatására is. Az 1980–1981 „akadémiai” év folyamán két kiállításunkat láthatták a művészklub tagjai és vendégei. Az első 1980. október 8-án nyílt meg „Művészportrék a kisgrafikákon” címmel. Képzőművészek, zenészek, költők, írók arcmásai jelentek itt meg grafikusművészeink megfogalmazásában. Fery Antal fametszőművészetének egyik leghálásabb területe éppen a portré és hatalmas anyagból válogathattuk ki a kiállított lapokat, amelyek ikonográfiai hűségükkel tűnnek ki. Kós Károly, Munkácsy Mihály, Rembrandt és még számos jól-sikerült – és gyűjtőtársaink által ismert – arcmás szerepelt. Perei Zoltán ábrázoló művészetének hangsúlya nem a portrészerezésen van; felvillantja ugyan az ábrázolt személy testi jellemző vonásait is, de nem ezeknek a megörökítése a célja, inkább azt érzékelteti, amilyenek ő látja a megörökített művészt. Először kerültek itt a nyilvánosságra az azóta megjelent „Képes esztétikai kislexikon” egyes portréi (Erről a kis kiadványról még tartozunk egy beszámolóval.). Varga Nándor Lajos is szívesen metszette fába művészek (főleg kortársak) arcmásait. Szép példákat láthattunk itt ilyen témájú ex libriseiből, valamint a Képzőművészeti Főiskola évkönyvei részére készült fametszetű művészportrékból. Vén Zoltán, Füle Mihály, Nagy Zoltán rézmetszetű, Kékesi László, M. Kiss József linómetszetű portréi és még számos más alkotás tette változatossá a képe.

VARGA Nándor Lajos fametszete X1

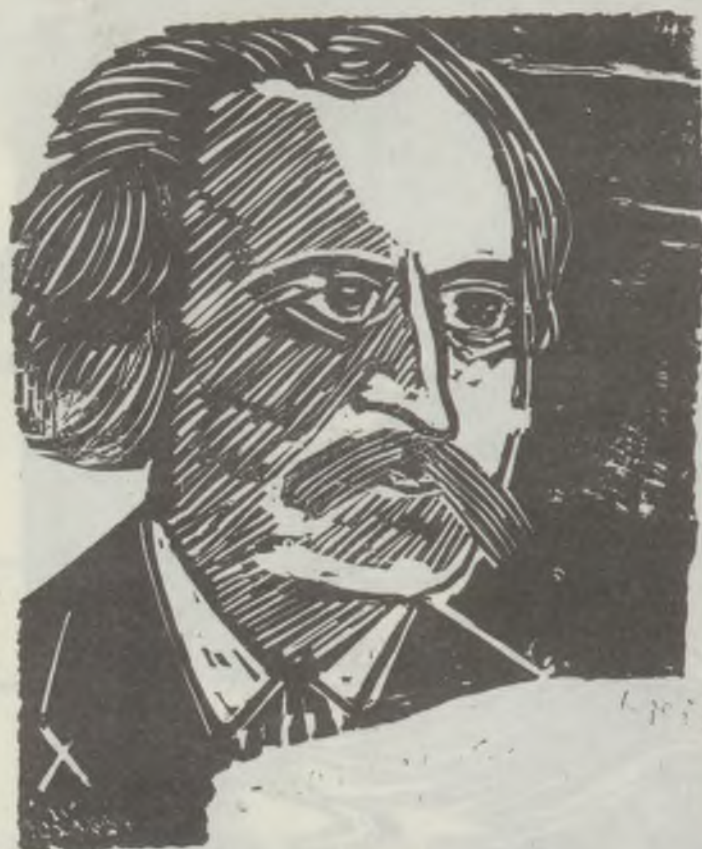
FERY Antal fametszete X2

A kisgrafikagyűjtők „jeles napjai” közé tartoznak minden évben a karácsonyi és újévi üdvözlőlapok küldése és az azokra érkező válaszok fogadása. Művészek, gyűjtők sokszor már hónapokkal előbb tervezik, hogy barátaikat milyen művészi, ötletes grafikával lepjék meg. Körünk rendszerint a februári összejevtelen mutatta be tagjainak az „új termést”. Ebben az évben az „Újévi köszöntők”, bemutatása egy kis kiállítás keretében történt meg, amely február 3-án nyílt meg kiállításaink szokásos helyén, a művészklub Hermann Lipót termében. Az újévi lapok tarka kaleidoszkópjában a színek, formák, technikák, témák tarka örvénylését láthattuk. Nemcsak idejű lapok szerepeltek, sőt talán a régebbiek voltak túlsúlyban. A magyar üdvözlőlapok között Fery Antal és Stettner Béla szerepeltek a legtöbb grafikával. Szép sorozatot láthattunk Hermann Huffert szellemes, derűs, formában és tartalomban változatos újévi üdvözlőleteiből és Rolf Totter humoros lapjaiból. Bármilyen tarka együttst is képeztek az újévi lapok, egy vezérszólam csendült ki az orkeszterből és ez békevágyat, az emberi kapcsolatok szükségességét hirdette. Csak sajnálni lehet, hogy kiállításainkról nem készült katalógusok és a bemutatott lapok, melyek minden bizonnyal felkeltették az érdeklődést a kisgrafika intím kis világa iránt, visszavándoroltak gyűjtőink mappáiba, dobozaiba.

S. A.

Toni HOFER fametszete újévi köszöntőhöz X2

PEREI Zoltán – Goldmark K. – fametszetei X1

A GOLDMARK PÁLYÁZATRÓL

A közel egy esztendeje elindított Goldmark ünnepségsorozat legutolsó, záró rendezvényére került sor február 15-én délelőtt Keszthelyen a színház klubtermében. Keszthely szülötte a 150 éve, 1830. május 18-án napvilágot látott Goldmark Károly zeneszerző tiszteletére még tavaly zenei tárgyú országos kisgrafikai és ex libris pályázatot hirdetett meg a Zala megyei Tanács VB Művelődési Osztálya, Keszthely Város Tanácsa, a Hazafias Népfront Keszthely Városi Bizottsága, keszthelyi Városi Művelődési Központ, a Kisgrafika Barátok Köre és Keszthely Város Goldmark Emlékbizottsága.

A pályázatra 31 művész 154 műve érkezett be. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus zsűrije; Povázsai Livia, Kovács Imre és Zala Tibor a beérkezett művek közül 29 művész alkotását javasolták kiállítani. A Balatoni Kisgrafikai Biennálék közül négynek már otthont adó Keszthely számára nem volt ismeretlen az a felelősség, melyet egy ilyen tekintélyes rendezvény kapcsán vállalnia kell. Ezt hangsúlyozta a katalógus előszavában Dr. Végh György egyetemi tanár, országgyűlési képviselő, valamint a kiállítást megnyitó Koczogh Ákos művészettörténeti író, művészettörténész. Felvetették, hogy újra foglalkozni lehetne egy Keszthelyen két évenként megrendezésre kerülő grafikai kiállítás gondolatával. „Keszthely – Goldmark – Kisgrafika – Humánium” húzott párhuzamot Koczogh Ákos és hozzátette, hogy a virtuozitás, a kamarazene bensősége, Goldmark muzsikájának jellemzői olyan művészi meghatározók, melyek nélkül kisgrafika sincsen. „Nem véletlen, – folytatta – hogy Keszthelyre özönlenek a máshonnan valók. Ezt a tartalmat érzik a városban. Keszthely addig jogosult az életre, amíg ezt a humániumot sugározza.

A kisgrafikai kiállításoknak addig van helye Keszthelyen, amíg emberi tartalmat tud adni a művészetnek, és ez ma nem is kevés.”

A megnyitó közönsége között örömmel láttuk a párt-, állami- és tömegszervezeti vezetőket, akik érdeklődésüket személyes jelenlétükkel igazolták.

A kiállított képek a mai magyar kisgrafikai termés keresztmetszetét hivatottak reprezentálni. (A kiváló nevek mellett fájdalom, sok művész nevével – bár meghívtuk, vártuk őket – nem találkozhattunk.)

A tárlaton különböző irányzatok, különböző technikákkal történt megvalósításával ismerkedhetett a néző. A kisgrafika meghitt, bensőséges műfaja mindenki számára közérthető, legyen bármely művész, vagy irányzat terméke, de a megértés alapvetően feltételezi a művész magasszintű rajz- és kompozícióképességet. Ez a készség kiérezhető valamennyi alkotásból és ezért válik számunkra kedvessé, széppé, emberivé.

E kisméretű – és ezáltal intim jellegű – kompozíciók művészei kiválóan vallottak a zenéről. önmagukról és nem utolsósorban a kisgrafikai műfaj iránti tiszteletéről, elkötelezettségéről. Ez volt a kiállítás legnagyobb erőnye.

Két első díj került kiosztásra, melyet *Perei Zoltán* és *Vén Zoltán* kaptak, a Hazafias Népfront különdíját *Várkonyi Károlynak* ítélte oda a zsűri.

Szólni kell még a kiállítást rendező Hinterauer Lászlóról és munkatársairól, valamint Sólyom Sándorról, akiknek a kiállítás színvonalas, reprezentatív és izléses megvalósítása köszönhető.

Cséby Géza

A Cegléd Városi Tanács V.B. Művelődésügyi Osztálya, a Kossuth Művelődési Központ és KisgrafikaBarátok Körének ceglédi csoportja a „Ceglédi Ősz 81’”, alkalmával megrendezi az

V. ORSZÁGOS KISGRAFIKAI KIÁLLÍTÁST ÉS PÁLYÁZATOT HIRDET

A kiállításra (pályázatra) sokszorosított kisgrafikai alkotások küldhetők (réz-, fa-, linó-, műanyagmetszet, rézkarc, foltmaratás, litográfia) max. 18 x 18 cm-es nagyságban. Ex libris, alkami és szabadgrafika formájában tematikai megkötés nélkül, amelyek 1979–81 között készültek.

A rendezők azonban a díjazásnál különös figyelemmel lesznek: – A BARTÓK ÉVFORDULÓVAL (Bartók és művei), – AZ ALFÖLD ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYVILÁGÁVAL, – valamint Cegléddelel kapcsolatos MOTIVUMOKRA.

I. díj: 5.000 – Ft, II. díj: 3.000 – Ft, III. díj: 2.000 – Ft.

A pályázatra, még nem díjazott alkotások küldhetők.

Minden művész 10 különböző grafikával vehet részt.

Az alkotásokból 2–2 levonatot kérünk beküldeni paszpartu nélkül, TECHNIKAI MEGJELÖLÉSSEL.

Cím: KOSSUTH MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (Országos Kisgrafikai Kiállítás)
2700 Cegléd, Kossuth tér 5/a.

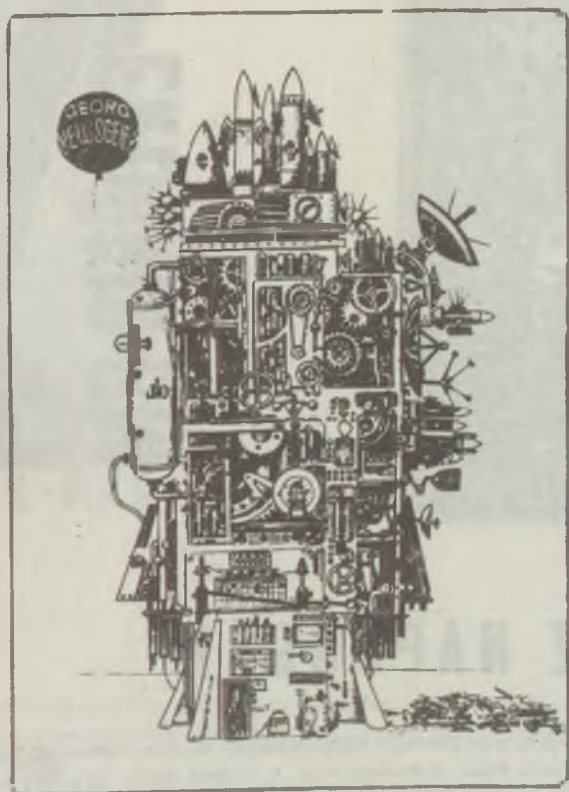
A beérkező anyagot a Képző- és Iparművészeti Lektorátus által kijelölt zsűri bírálja el

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 1981. augusztus 10.

Bízunk abban, hogy részvételével Ön is hozzájárul kiállításunk sikeréhez.

Cegléd, 1981. május

RENDEZŐ SZERVEK

VÉN Zoltán — Rakétaelhárító elhárítórakétát elhárító rakétaelhárító rakéta — rézkarc C3 — 1980

RÉVÉSZ NAPSUGÁR

A huszadik század első felében Debrecen képzőművészeti életében néhány képzőművésznő neve is feltűnik: *Berki Irma*, *B. Kokas Klára*, *Szathmáry Irma*, *K. Kalmár Anna*, és a *Pálffy lányok*. Ezek többsége a festészet terén jegyezte be nevét Debrecen és Hajdu-Bihar képzőművészetének történetébe. Grafikával csak *Berki Irma* és a *Pálffy lányok* foglalkoztak. A mai debreceni képzőművészek között *B. Szentmiklóssy Erzsébet* és *Révész Napsugár* neve említendő, akik a grafikai műfajt is művelik.

A debreceni grafika művelői sorában (*Józsa János*, *Móré Mihály*, *Szabó László*, *Várkonyi Károly* stb.) jelentős helye van *Révész Napsugárnak*. Ma egyetlen olyan nő művész, aki csak grafikával foglalkozik. A grafikai technikák közül a rézkarc és a litográfia mellett linóleum- és fametszeteket is készít.

Révész Napsugár 1944-ben született Bábolnapusztán. 1968-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szakán. 1969-ben került Debrecenbe ahol a nagyerdei művésztelep egyik műtermes lakásában élt és dolgozott, és ez évben Székesfehérvárra költözött.

Alkotói világa sokrétű. Készít rajzokat: tussal, krétával. Kedvelt technikai eszköze a litográfia (Cirkusz, Mese, Család, Öregasszonyok stb.) és a rézkarc (Erdőszél I–II., Virág-sorozat stb.). Litográfia készítéshez jó lehetőséget biztosít a művésztelepen berendezett műhely. Ezek mellett könyveket is illusztrál. „Együtt” (Debrecen, 1971) antológiában és „Főhadnagy Fazekas” (Debrecen, 1973) című kötetben többekkel. 1977-ben „A kék rénszarvas” című karjai finn népmesékhez, és 1978-ban Krúdy Gyula: Madár-ijesztő manó-jához készített illusztrációi jelentek meg a Móra Könyvkiadónál. Vállal alkalmazott grafikai feladatokat is. Több plakátot tervezett az elmúlt évtizedben.

Sajnos ex libriseinek és alkalmi kisgrafikáinak száma nagyon kicsi. Az a néhány lap, mely kikerült kezei közül predestinálná, hogy a grafika ezen területén is elismert és megismert művész legyen hazai és nemzetközi gyűjtőkörökben.

Révész Napsugár kis és nagy grafikáinak legszembeütőbb vonása a végtelen türelmű, nagy finomságú megmunkáltság, ami nagyfokú realitást hordoz magában. Munkáinak, legyen az kicsi vagy nagyméretű, minden milliméterét nagy gonddal, szeretettel dolgozza ki. Ez a türelmes, precíz munka művészi készséggel, ízléssel, rendkívüli technikai hozzáértéssel párosul.

Grafikáin előszeretettel használja fel a színeket élményei, mondanivalója kifejezésére. Lapjain szinte festői hatásokat tud elérni, s ezzel tudja a valóságot, az élet szeretetét a szemlélő előtt egyhangúságtól mentesen felmutatni.

Művészi világa az általános emberi világban belül: a család, a virágok, növények, a mese. Az étellel megtelező, megelevenedő mese és legenda-világ átvezeti a felnőttek világából a gyermekek birodalmába, de nem kimenekülni akar a felnőttek közül, hanem a gyermekek világának valóságosságát, titokzatosságát akarja a maga, és műveinek nézői elé tárni, úgy ahogy a lelkének szűrőjén átszűrve megértette és megélni igyekszik. Ez az igyekezet bizonyára nagyban összefügg azzal, hogy gyakorló anyaként (két általános iskolás-korú gyermeke van) gyermekei világát közelről akarja megragadni, hogy együtt tudjon örülni, és izgulni, ha kell féni a gyermekekkel.

A valóság, az élet szeretete, az emberekkel, a világgal, kicsivel és naggyal mélyen együttérezni tudó, az ember és a világ gondjaiba, örömeibe való beleérző-képesség és mindezeknek a vonalak, a színek nyelvé

való megformálni tudó művészi készsége, az odaadás harmonikus egysége teszi Révész Napsugár művészetét érthetővé, változatossá, emberközelivé. Így lesz művészete költői villózású képviselője korának, környezetének.

Lapjainak tárgya a valóságnak egy darabja: emberek, fák, virágok, házak, magánosan álló útszéli kereszt stb.

Az emberek örömeikkel, gondjaikkal együtt vannak jelen alkotásaiban. A fák, a virágok azt sugallják, hogy Révész Napsugár a természet szép, gazdagon, finoman formált alkotásaiban a világ csodálatos egységét, harmóniáját látja meg, s ez alakítja, formálja, ragadja magával, amikor ceruzát, vagy karctűt vesz kezébe. Virágai (dália, liliomok, napraforgók stb.) az életet széppé tevő harmóniát, egységet közvetítik a szemlélő felé.

Motívumainak, finom vonalainak szövevényében tárja elénk megragadó erővel mondanivalóját. Tanya sorozatában a világtól messze lévőkről úgy szól, hogy a közénk tartozásukat, békéjüket, derűjüket teszi nyomatékosná a finom vonalak szövevényével. Így tud többet nyújtani a pusztá látványtól, így fejezi ki az emberét, a világért érzett felelősségét.

Révész Napsugár grafikai lapjai azt a benyomást keltik a szemlélőben, hogy készítjük tisztelt, szerettől az őt körülvevő valóságot. S így lesz alkotói világa az általános emberi világon belül a valóságnak egy darabja. Következésképpen, törésmintesen építi világát. Mesteri rajztudása hangsúlyt ad a fehér háttereknek. Az archaizálás nem menekülés a múltba Révész Napsugárnál, hanem a múlt értékeinek a grafika nyelvén való életben tartása, felelevenítése, s talán a meglepetés, az odafigyelés felkeltésének a szándéka is.

Grafikai lapjai festői hatásokat sugallnak, megőrizve a grafika sajátosságait és rajzosságát. Alkotásain a természet szeretete, féltése és az emberi élet minden mozzanata megjelenik. Humánussal telt lapjain a szép, a groteszk, az álom és a valóság, a mese és a realitás érdekesen fonódik egymásba. Ez az összefonódás sajátos színt ad a mai magyar grafikának.

Lenkey István

Kiáltás / Velence!

Rozanits Tibor

EX LIBRIS
HILDEGUND
SELL

Lothar SELL fametszete X1

LOTHAR SELL FAMETSZETEI

Amióta Böttger feltalálta a porcelánt, már nem szükséges Meissent és környékét bemutatni. De annál inkább szükségesnek tartom az itt élő LOTHAR SELL grafikus- és faszobrászművész bemutatását a Magyar Kisgrafika Barátok Köre tagjainak.

A művész rusztikus képfelfogásának, — mint technika, — a legjobban a durva fametszés felel meg. Saját élményének eredeti és kimeríthetetlen témája az észak-német falvak mezőgazdasági iparosítása előtti idő visszatükrözése. A többszöri Szovjetunió-i tanulmányútja ötletet és frissességet eredményez munkájában.

A szabadgrafikával és illusztrációval ellentétben igen kevés ex librist készített. Mégis ezek jó technikai felkészültségről, kellemes humorról és egyszerű szépségről tanúskodnak. Az általa fametszettel illusztrált könyvet különösen a könyvbarátok részére nagy öröm. De a gyűjtők is, mint szabadgrafikát szívesen sorolják be gyűjteményükbe.

Felesége részére készített ex libris nagyon sok kiállításon volt már látható. A frissen és önfeledten metszett jel, egy furnírelemez, tulajdonképpen több, mint egy kép gondolat első megfogalmazása. A művész a sokszorosítógrafika kivitelezését azonnal fában képzelel el. De gyakran készít egy második vagy további metszetet is, a számára kielégítő eredmény elérése érdekében. Így a voltaképpen feladat, a könyv tulajdonosnőjének megnevezésére készített dúc, igen nagyméretű. De Lothar Sell nem szívesen köti magát a megszokott formákhoz. Számára a kinyomott lap grafikai kiegyensúlyozottsága fontos és mint tartalmi törekvés, az emberi magatartás egyszerű formanyelven való átadása.

A prof. Dr. Dr. Kleine-Natrop részére készített három darab ex libris az orvosi könyvjegyek gyűjtőinek valóságos ékszer. Megszoktuk az orvosi dolgok művészi előadását, az orvosi műszerek komplikált formáit, a stetoszkópot, mint az orvosi hivatás jelképét. A drezdai bőrgyógyász részére készült nyomaton ennek nyoma sincs. A művész hatóeleme e lapon a gyógyírok edénye, a gyógyulás forrásvize a természet, az orvos tudásával és kezével csupán közvetítő.

Így fejeződik ki a művész őstermészetéhez való kapcsolata ezen a lapon.

Lothar Sell fametszeteiről beszélve először a nyolc, részben színesmetszetű mese-mappát kell megemlítenünk. A nagyformájú lapok, az 1968/69-ben kiadott Grimm testvérek meséit, többnyire szimultanista előadásmódban tárja eléink. A művész formanyelvét ebben a mappában, talán az ugyanebben az évben készült újévi lapja mutatja legjobban. Az 1939-ben Trauenbrietzen-ben (Berlin mellett) született Lothar Sell ezzel a mappájával lett a grafikát gyűjtők között ismert. Erwin Strittmatter által írt „Dienstag im September” és „Ochsenkutscher” című könyvek illusztrációival egyre nőtt a grafikát szeretőik köre.

Lothar Sell sokoldalú művész. Az ipari formatervezői főiskolán figurális kerámiát tanít. Fafaragóműhelyében megtalálhatók a kis festett formapárok a térválasztó „nagyméretű” figurális relifek is. Ennek ellenére minden munkája a fiatalkori falusi élet élményéből táplálkozik. Kedvesen meséli el az Angerweg 14 alá való költözködését egy, a 60-as években készült fametszete.

Legyen szabad itt megjegyezni, egy költözködés művész által való közlése, minden esetben több, mint csupán az új lakáscím megnevezése. Erősen érezhető a vidéktől való elszakadás bánata, és az új otthon feletti kétes öröm és remény.

Gerd Fiedler (Brandenburg)
(fordította: Csiby Mihály)

EXLIBRIS DR. H.E.

KLEINE-NATROP

Sell 12

A prof. Dr. Dr. Kleine-Natrop részére készített három darab ex libris az orvosi könyvjegyek gyűjtőinek valóságos ékszer. Megszoktuk az orvosi dolgok művészi előadását, az orvosi műszerek komplikált formáit, a stetoszkópot, mint az orvosi hivatás jelképét. A drezdai bőrgyógyász részére készült nyomaton ennek nyoma sincs. A művész hatóeleme e lapon a gyógyírok edénye, a gyógyulás forrászve a természet, az orvos tudásával és kezével csupán közvetítő.

Így fejeződik ki a művész őstermészethez való kapcsolata ezen a lapon.

Lothar Sell fametszeteiről beszélve először a nyolc, részben színesmetszetű mese-mappát kell megemlítenünk. A nagyformájú lapok, az 1968/69-ben kiadott Grimm testvérek meséit, többnyire szimultanista előadásmódban tárja elénk. A művész formanyelvét ebben a mappában, talán az ugyanebben az évben készült újévi lapja mutatja legjobban. Az 1939-ben Trauenbrieten-ben (Berlin mellett) született Lothar Sell ezzel a mappájával lett a grafikát gyűjtők között ismert. Erwin Strittmatter által írt „Dienstag im September” és „Ochsenkutscher” című könyvek illusztrációival egyre nőtt a grafikát szeretőik köre.

Lothar Sell sokoldalú művész. Az ipari formatervezői főiskolán figurális kerámiát tanít. Fafaragóműhelyében megtalálhatók a kis festett formapárok a térválasztó „nagymeretű” figurális relifek is. Ennek ellenére minden munkája a fiatalkori falusi élet élményéből táplálkozik. Kedvesen meséli el az Angerweg 14 alá való költözködését egy, a 60-as években készült fametszete.

Legyen szabad itt megjegyeznem, egy költözködés művész által való közlése, minden esetben több, mint csupán az új lakóscím megnevezése. Erősen érezhető a vidéktől való elszakadás bánata, és az új otthon feletti kétes öröm és remény.

Gerd Fiedler (Brandenburg)
(fordította: Csibý Mihály)

EXLIBRIS DR. H.E.

KLEINE-NATROP

Sell

Nadja RAPPENSBERGER litográfiája L

GYŰJTŐK FÓRUMA

NADJA RAPPENBERGER SZLOVÁK GRAFIKUSMŰVÉSZ

Jankovicsné Nadja Rappensberger egyike azoknak a jeles szlovák alkotóművészeknek, akik felelősségük tudatában lelkiismeretesen használják fel tehetségük kincseit magas színvonalú alkotások létrehozására.

A művésznő 1936. január 24-én született a Rima folyó völgyében lévő Kokova faluban. Gimnáziumba Banská Stiavnícán (Selmecbánya) járt, főiskolai tanulmányait pedig 1956 és 1962 között a bratislavai (Pozsony) Képzőművészeti Főiskolán Hložník Vincent tanár grafikai osztályán végezte. Diplomamunkái szabad grafikai lapok voltak, melyek a főiskola első díját is elnyerték.

A szabad grafikák, ex librisek, újévi lapok mellett 1961 óta könyvek illusztrálásával is foglalkozik. Tevékenységét magas művészi színvonala miatt nemcsak hazájában, hanem külföldön is megbecsülik. Számos hazai és külföldi kiállításon vett részt. 1971-ben Barcelonában megnyerte a nemzetközi exlibris pályázat II. díját.

Szabad grafikai lapjai közül meg kell említenünk néhány sorozatát, így az „Eső után”, „Ismeretlen városok”, „Reggel”, „A föld”, „Hívás” és a „Találkozás” címűeket. Műveiben a természet káprázatos szépsége közepette mindig jelen van az ember, örömeivel és gondjaival együtt.

Könyvillusztrációi a legszigorúbb bírálatot is kiállják. „A szerelem szava” c. prózai antológiához készített képei nagy figyelmet keltettek. Ezek nemcsak közvetítik az írásművek tartalmát, hanem megsokszorozva, magasabb fokon nyújtják a mondanivalót az olvasó számára.

Érthető, hogy a gyűjtőket elsősorban exlibris-alkotásai érdeklik. Ezek technikája kőrajz, fa- és linómetset. Exlibriseit a rajz finom, gyengéd vonásai jellemzik. A művésznő nagyon szereti a természetet, ezért ízléssel helyezi el lapjain az általa kedvelt virágok motívumait. Nem titkolja érzelmeit, lelkének varázsos megindulását érezhetjük rajzaiban, asszonyi gyengésséggel, lírai hangulattal megalkotott lapjain.

Vonalai tiszták, színárnyalatai finomak. A gondolati elem és a sikeres forma egysége jellemzi kisgrafikáit. A mondanivalót a grafika szigorú törvényeinek veti alá és szorgalommal, kitartással keresi a legjobb kifejezőmódot. Előszeretettel használ jelképes elemeket, melyek magas esztétikai színvonalon jelentkeznek alkotásaiban. Nem zárkózik el az új stílusáramlatoktól sem, ezekkel sikeresen ötvözi a költői témát és a magasztos érzelmeket.

EI kell árulnunk, Nadja Rappensbergerova sikeres író is. Első könyve sok vitát keltett irodalmi körökben, nem mindennapi témaválasztása miatt. Grafikus munkássága mellett így írói tevékenységét is figyelemmel kísérhetjük, annak további, sikeres folytatását várva.

Karol IZAKOVIČ (Bratislava)

KASICHNITZ József rézkarca C3

KASICHNITZ JÓZSEF

KASICHNITZ

Műemlékekben leggazdagabb vidéki városunk, a Leghűségesebb Város, Sopron, évszázadok óta szoros kapcsolatot tart a grafika művelőivel, hiszen már a XVII. század elején akkori polgármestere, Lackner Kristóf, aki tanult ötvös lévén értett a rézmetszéshez is, rézbe metszette tornyait, bástyáit. Sopron azóta is gyakori témája volt a grafikai alkotásoknak, aminthogy napjainkban is számos rézkarc, fametszet örökíti meg régi házait, templomait.

Ezúttal a soproni grafikumművészek Nestorát, KASICHNITZ JÓZSEFET szeretnénk a mai kisgrafika-barátoknak bemutatni, hiszen az idősebbek ismerik halkszavú, festői hatású rézkarc üdvözlőlappjait, exlibriseit és személyéről is megtudhatnak pár adatot Csatkai Endrének, a soproni ex libris történetéről írott munkájából (1938). De most adjuk át a szót a művésznek, aki kérésünkre a következő rövid önéletrajzot juttatta el hozzánk:

„Sopronban, 1899. január 29-én születtem, tehát a 83-ik évemet taposom. A Széchenyi reáliskolában folytatott tanulmányaimat az első világháború és anyám halála következtében meg kellett szakítanom és a déli frontra vándoroltam. Ott is rajzolgattam, ha volt időm. Az összeomlás után 1919-ben Bécsbe mentem, Rudolf Jetmár festőtanár rajzórán próbáltam szerencsét, de majd két hónapi koplálás és pénztelenség után hazagyalogoltam. Tagja lettem a Soproni Képzőművészeti Körnek, közben egy-egy közéleti nagyságnak festettem vagy rajzoltam emléklapot stb. Pénz hiányában nem tanulhattam tovább Pesten, de *Sterbenz Károly* barátom műtermében dolgoztam hosszú éveken át és ott is kezdtem el a rézkarcolást. Közben munkáim kapcsán a város alkalmazott és így végleg Sopronban maradtam. Sokat lehetne írni sikertelen kísérleteimről, de azt hiszem, ez ma már felesleges. A rögzös út is szép lehet az idők távlatában. Karcaim Európa sok országába elkeveredtek.”

A művész kezéből számos rézkarc ex libris került ki, majd mindegyikén szerepel a könyv és utalás a tulajdonos foglalkozására, lakóhelyére. Szerények, szűkszavúak és ez a legfőbb erényük. Már festőbb hatásúak a soproni városrészeket ábrázoló kisméretű rézkarcok, ezek közül több mint karácsonyi és újévi üdvözlőlapp került el a gyűjteményekbe. Sok kisgrafikáján a betlehemi csillag árasztja sugarait a behavazott Sopron tornyaira, háztetőire. Kasichnitz József nem keresett új utakat, csak azt a városa iránt érzett szeretetet kívánta tovább adni, aki karcoló tűjét vezette. Ugy érezzük, hogy célját elérte.

S. A.

VÁRKONYI KÁROLY KÖSZÖNTÉSE

Megszokott és mindennapi esemény, hogy kerek évfordulókon köszöntünk valaki. Szokatlan, rendhagyó az (kivéve Debrecenben), ha ettől eltérnek. A szokatlan dolgok sokkal erőteljesebben figyelmeztetnek, mert felhívják a figyelmet valakire vagy valamire. Esetünkben VÁRKONYI KÁROLYRA figyelmeztet ez a rendhagyó köszöntés. 71 éves múlt januárban, vidáman, fürgén és mindig sietősen, mindig sok munkától elfoglalva „fut, szalad” végig a debreceni Csapó utcán a Blaháné-n lévő műterembe, vagy onnan a Burgundián lévő iskolába, ahonnan 1973-ban nyugdíjba ment (hogy legyen elég ideje grafikával foglalkozni), de amitől ma sem tud megválni. Várkonyi Károlyt köszöntjük, őt, aki jellegzetes alakja Debrecen művészarszalmának, őt, aki alkatánál fogva életvidám, aki társaságot és barátságot szerető. Őt köszöntjük, aki a debreceni „bohém” poétának rokona annyiban, hogy szereti az életet, a vidámságot, szereti a férfias munkát és állta, és állja a szenvedést, a megpróbáltatást.

Várkonyi Károlyt köszöntjük, aki már a 30-as években kialakította stílusát, forma-világát, metsző-technikáját és azóta egyenletesen valósítja meg művészi önmagát. Őt köszöntjük, akit a különböző népek fiából verbuválódott ex libris és kisgrafika-gyűjtők majdnem jobban ismernek, mint a debreceni műbarátok, akinek több kiállítása volt másutt mint Debrecenben, akit hosszú évtizedek után most kezdenek újra felfedezni a népművelők.

Várkonyi Károlyt köszöntjük, a humanista beállítottságú művészt, aki a maga szenvedésein át jutott közel a mások szenvedéseihez, a népek és a világ alapvető problémáihoz. A harcos humanista művészt köszöntjük, akit az élet tett az emberségesség harcosává. Őt köszöntjük, aki a körülményei kényszerítő erejének engedve vállalt állást, s félretéve a szabad-úszó művészi élet csábító lehetőségeit, de ennek ellenére finom vonalú, kifejező, dekoratív, magyaros motívumok felhasználásával megteremtette grafikájában sajátos művész világát.

A jó humorú — még ha ez néha kesernyés is —, a jó kedélyű, segítőkész ÖREG BARÁTOT köszöntjük és sikerekben gazdag, hosszú életet kívánunk Neki az ex libris és kisgrafika-gyűjtők népes családjá nevében.

Lenkei István

VÁRKONYI Károly fametszete X2

ZALKA MÁTÉ EX LIBRIS

Györkei Jenőnek a *Legenda és valóság* (Adalékok Zalka Máté életrajzához) című — a *Valóság* 1980. évi 12. számában megjelent — tanulmányának egyik jegyzetében lettem figyelmes arra, hogy a hivatkozásként felsorolt dokumentumok között szerepel egy ex libris is. A rendkívül érdekes dolgozat éppen a Zalka Máté részére készült könyvjegy bizonyítja, hogy e legendás hírű és életű forradalmár mikor változtatta meg eredeti nevét (Frankl Béla) a szülőhelyéről (Mátészalka) kialakított formára. Az MTA Kézirattárában őrzött (MS. 4806/1), s Novo-Nyikolajevszkben 1918-ban készült lap ugyanis már ezt a nevet tartalmazza.

A tanulmány jegyzetei között felsorolt kéziratok között találjuk a Krasznaja Rjecska-i tiszti fogolytábor legénységének korábban készült emlélapját is, még Frankl Béla honvéddhadapród úrnak címezve. Az emléklap abból az alkalomból készült, hogy a fogolytábor színjátszói és valószínűleg az emléklapot aláírók részvételével Zalka Máté az *Este* című „álomképet” színrehozta. Talán ez a tény is utal a bemutatott ex libris rajzi megoldására, amelyen feltételezhetően egy színpadi jelentet néz az előtérben lévő két figura. Novo-Nyikolajevszkben — mint ahogy Györkei Jenő írásából kiderül — Zalka Máté még csak szemlélője a forradalmi eseményeknek, annak hogy az ellenforradalmi sereggé szerveződő cseh hadifoglyok elfoglalják a várost. A 60 — jórészt magyar — vörösgárdista halálát okozó ütközet után ezt írja naplójába: „... ez elég élénk magyarázat volt ahhoz, hogy tisztába jöjjenek érzéseimmel ...” Nyilvánvalóan e közösségi felismeréshez kapcsolódik az ex libris békét, győzelmet sugárzó képi megoldása is.

Az ex libris műfajának művészi kifejezési lehetőségeit jól ismerő, biztos kompozíciós érzékről tanús-
kodó lap alkotója ismeretlen előttünk. A kép alsó felében feltehetően a következő görög kisbetűs felirat
olvasható: ΓΟΥΡΚΑ. Az említett emléklap is tartalmaz rajzi díszítő elemeket, valamint jobb alsó sarká-
ban BGy. monogramot, feltehetően az emléklapot is aláíró Baranyi Gyuláét. Az exlibrisen lévő írást
fonetikusan Gurka v. Gyurka-ként olvashatjuk. Az alkotó biztos meghatározását azonban csak további
részletes kutatás eredményezheti.

Akkor, amikor a munkásmozgalom és művelődéstörténet szempontjából egyaránt jelentős dokumen-
tumot bemutatjuk, egyrészt ilyen kutatásra biztatjuk olvasóinkat, másrészt azon tűnődünk el, hogy az ol-
vasás, a könyv szeretete hogyan győzedelmeskedett, milyen közösségi megtartó erőt jelentett forradalmár
elődeink életének legválságosabb időszakában is.

Zalka Máté és a hadifoglyok személyi tulajdonában legfeljebb néhány féltve őrzött könyv lehetett (ha
egyéltalában volt), hogy a megszülető ex libris a könyvekből áradó humánum győzelmét, annak örök kí-
vánságát őrzi meg nekünk.

Zalka Máté könyvjegye azonban nem az egyetlen ex libris-dokumentum a korszak és a helyet tekintve. A
jászberényi városi könyvtár gyűjteményében található Zalka Máté előbb említett tartózkodási helyének,
a Krasznaja Rjecskai fogolytábor könyvtárának — a következő évben, 1919-ben készült — ex librise.

Arató Antal

VARGA HAJDU ISTVÁN 1920 – 1981

Még visszhangzottak bennünk a siratóének-dallamok, amelyek a modern magyar ex librisművészet varázslójának, Diskay Lenkének hamvait végső nyughelyére kísérték és ismét ott állottunk az óbuda-i temető kolumbáriuma előtt, hogy férjétől és művésztársától, *Varga Hajdu Istvántól* búcsút vegyünk. Művészete nem volt ismeretlen a grafikai kiállítások látogatói és a szép illusztrált könyvek kedvelői előtt, de azt már kevesen tudják, hogy sikeres kirándulást tett az ex librisek csodálatos kis birodalmába is. Wojciech Jakubowski, a malborki biennálék szervezője Diskay Lenke műtermében tett látogatásakor nagy gyönyörűséggel nézegette férje rajzait és biztatta, hogy készítsen ex libriseket is. Technikaként a rézkarcot javasolta, de Varga Hajdu István biztosabban érezte magát egy, a kisgrafikai művészetek vonalán aránylag ritkán alkalmazott eljárás, a szitanyomás terén, és így született meg az a néhány lap, amelyek közül hét bemutatásra került a VIII. Nemzetközi Ex libris Biennálén.

Varga Hajdu István 1920. december 16-án született Barcsen. Az 1979. márciusában a Fényes Adolf teremben megrendezett grafikai kiállítás katalógusának előszavában a család bensőséges jóbarátja, Fodor András költő így ír: „... Nehéz útja volt. Nevét sohasem röptette hangos hírverés, pedig jövőt ígérő elhivatottságára már főiskolás korában olyanok figyeltek föl, mint *Egry József*, *Barcsay Jenő*, *Medgyessy Ferenc*. Fülep Lajos pedig, aki utoljára az ő kiállítását nézte meg itt a Fényes Adolf teremben (1966.), azt mondta rá, ilyen kifinomult ízlésű, szenzibilis festőnk talán sohasem volt, mint ez a somogyi parasztyerek. – A széttört világ szándékoztan torzított, vagy hevenyészve fényképezett leletei, e tehetetlenségről valló idézetek közt az ő kalligráfiája a dolgok összetartozását, a természet, az ember és az általa teremtett tárgyi környezet egymásra utaltságát hirdeti. Felelősen félti az ösztönösen érzett kozmológiai rendet, legkisebb mozzanatában is a szintézist keresi, de nem menekül a vélt harmóniák, dekoratív idillek önnemző romantikájába. Vegetatív látomásaiban, organikusan feszülő-bontó íveiben, a kifejezés választott pólusa felé tóduló ábrákban, mai önmagunk lelki drámáit tükrözi. S ha létezik olyan művészi komplexum, mint a síkra vetített húrok zenéje, ezekből a hihetetlen finomsággal megmunkált felületekről valóban muzsika árad.”

Varga Hajdu Istvánt a kisgrafikabarátok tábora is gyászolja. Egy kicsit a miénk is volt . . .

S. A.

H Í R E K

A Fiedler-házaspár brandenburgi (NDK) VILLÁNY-gyűjteményét olvasóink hírből már ismerik és tudják, hogy ez a magyar grafikuművészet egyik külföldi fellegvára. 1981. január havában DISKAY LENKE műveit mutatták be, kinek elhunytáról a rendezők az előkészítő munkák során értesültek. Így ez a kiállítás lett Diskay Lenke első emlékkiállítása. A négy ex librisrel illusztrált ismertető rokonszenves szövegét Gerd Fiedler írta.

A St. Nikolaas-i ex libris centrum 1981. március 15-én nyitotta meg a nemzetközi pályázatára beérkezett 1014 művet bemutató kiállítást. A díjazottak neve között örömmel olvashattuk Vén Zoltán és Nagy Árpád Dániel nevét. Egyidejűleg kiállították a linzi kongresszus kiállítási anyagát is, 19 ország 201 grafikusának műveit. Sajnos, a magyar anyag az általunk már korábban sérelmezett előnytelen összeállításban szerepelt.

VÁRKONYI KÁROLY grafikáit mutatták be 1981. március 31-én a debreceni VOLÁN VSZB könyvtárban. A megnyitót Kmetty Gyula igazgató, a tárlatbemutatót Józsa János festőművész tartotta.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 12-es Galériája (Pataky István tér) 1981. április 1-én nyitotta meg CSIBY MIHÁLY grafikáinak kiállítását. 34 lavírozott tusrajz és Csiby Mihály kisgrafikáinak tekintélyes sora került bemutatásra. A 8 kisgrafikával illusztrált és a művész önvallomásszerű prologusával bevezetett ismertető szakszerű katalógusa jó segítséget nyújt a gyűjtőknek.

VERTEL JÓZSEF grafikuművész bélyeggrafikai kiállítását a Tatabányai Népház Galériában 1981. április 2-án Horn Dezső, a MABEOSZ elnöke nyitotta meg, közreműködtek a tatabányai Bányász Vonósnégyes és a Bányász Színpad amatőr művészei.

A pécsi POTE Kisgaléria kiállítássorozata keretében 1981. április 14-én DISKAY LENKE kiállítását Tűskés Tibor író nyitotta meg a Pécsi Orvostudományi Egyetem aula előcsarnokában.

Az Iparművészeti Múzeumban SOÓ REZSŐ emlékkiállítását 1981. április 24-én nyitotta meg Semsey Andor. A kiállítás ismertetésére következő számunkban visszatérünk.

Cseh gyűjtőbarátaink ezévi találkozója Olomoucban lesz szeptember 26-27-én. Bizonyára ezen is szép számú magyar résztvevő lesz.

S. A.

KÓSA Bálint és VECSERKA Zsolt fametszetei X1

— 1980 végén a sepsiszentgyörgyi megyei könyvtárban kerültek kiállításra a *Dr. Demeter Jenő* gyűjteményéből válogatott újévi üdvözlőlapok. Az ünnepélyes megnyitón Magyar Lajos költő lelkes szavakkal méltatta a kiállított anyagot és Demeter doktor áldozatos tevékenységét a kisgrafika népszerűsítésének érdekében.

★

— A romániai magyar lapok egy idő óta szerkesztőségeikben rendeznek tárlatokat, hozzájárulva a képzőművészeti kultúra terjesztéséhez. Örvedetes, hogy a szervezők figyelme az *ex libris*re is kiterjed. Az utóbbi években a kolozsvári Korunk galériában *Gábor Dénes* rendezett nagy közönség sikert arató kiállítást, majd a marosvásárhelyi új Élet szerkesztőségében kerültek az érdeklődők elé *Vecserka Zsolt* legszebb könyvjegyei. 1981 januárjában a Brassói Lapok adott otthont a *Dr. Virágh Zoltán* gyűjteményének válogatott darabjaiból rendezett tárlatnak. A nagyszámú látogató több, nemzetközi *ex libris* kiállításokon díjazott munkát is láthatott. A Brassói Lapok 5/1981 számában Tömösi Endre emlékezett meg a kiállításról. A cikket a kolozsvári Igazság is leközölte.

★

— 1981 januárjának első napjaiban — 87 éves korában — meghalt *Jeney Lajos* kolozsvári orvos, aki mint grafikus is maradandót alkotott. Ilyenirányú munkásságát *Gábor Dénes* ismertette meg olvasóinkkal (*Kisgrafikai Értesítő* 1970 április). A kolozsmegyei napilap, az *Igazság* 1981. február 15-i számában szintén *Gábor Dénes* ír az elhunytáról, kitérve arra, hogy változatos grafikai munkássága (tollrajz, rézkarc, kőrajz, linometszet) viszonylag kisszámú, de igényes műgonddal alkotott könyvillusztrációban, mappában és *ex libris*ben jutott kifejezésre.

★

— A bukaresti televízió magyarnyelvű adása 1981. április 27-én riportot sugárzott *Paulovics László* szatmári műterméből. A művész sokoldalú alkotói tevékenységének egyik ágaként említette az általa készített *ex libris*eket is, melyekből néhányat a nézők közelképen is láthattak.

DÓZSA GYÖRGY
1514

IN MEMORIAM
BOLZAI JÁNOS
1400 - 1460

CSEH Gusztáv
rézkarcai C3

— Valóságos kisgrafika-parádénak számított a kolozsvári Korunk galériában 1981. január 17-én megnyitott kiállítás, amelyen Cseh Gusztáv 60 kisméretű rézkarcát tekintette meg a nagyszámú érdeklődő. A kiállítás témáját a 61. ik, régi könyvek címlapját utánzó grafika szövege tolmácsolja: „PANTHEON, avagy képes csarnoka HATVAN FÖEMBERnek, akik a mi Pátriánkban születtek, éltek vagy tértek örök nyugalomra és az igazság oltalmazásában, különféle szép dolgok alkotásában jóemlékezetüket fennhagyták. Históriais könyvekből egybeszedegette és régi ábrázolásokról szép hasonlatossággal rézre karcolta Cseh Gusztáv kolozsvári képművész, az MCMLXXVII—MCMLXXX esztendőkből”. Az erdélyi történelem és művelődéstörténet nagyjairól fennmaradt portrék hű újraalkotása nagyfokú művészi alázatról és áldozatkészségről tanúskodik. Ennek a nagyszabású vállalkozásnak a sajtóban és a közönség körében tapasztalt rendkívül kedvező visszhangja igazolja azt az óhajt, hogy a kiállítás anyaga könyvolalakban is megjelenjen.

✱

— 1981. február 17-én a kolozsvári szabadegyetemen A szép világa kollégium előadássorozata keretében Gábor Dénes tartott előadást Könyv, könyvművészet, bibliofília címmel.

✱

— A bukaresti Művelődés negyedévenként megjelenő melléklete — a KÖNYVTÁR — állandó feladatának tekinti az ex libris népszerűsítését. A 4/1980 (december) számban Tarisznyás Márton műzeológus ír Elekes Vencel gyergyószentmiklósi műgyűjtőről. A számat Elekes Vencel nevére készült ex librisek reprodukciói illusztrálják, Andruskó Károly, Farkas József, Fery Antal, M. Kiss József, Kósa Bálint, Moskál Tibor, Nagy László Lázár és Paulovics László alkotásai.

Az 1/1981 (március) számban a kolozsvári Ábrahám László számol be ifjúkorában megkezdett és nyugdíjasként továbbfolytatott gyűjtői tevékenységéről. A cikkhez kapcsolódnak a közölt ex librisek is, egy XVIII. századi ismeretlen, Kozma Lajos, Feszt László, Perei Zoltán, Kósa Bálint, Dafinel Duinea, Herbert Ott és M. Matous munkái.

A Könyvtár állandó pályázatát hirdetett Találkozásom a könyvvel címmel olvasók, könyvbarátok, könyvgyűjtők számára. A legjobb munkákat neves grafikusoknak a nyertesek nevére készített ex libriseivel jutalmazza a bíráló bizottság.

Lakatos László

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSEK SZÖVETSÉGE.
A VESZPRÉM MEGYEI TANÁCS VB MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA.
A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK, MŰCSARNOK,
A VESZPRÉM MEGYEI MŰZEUMI IGAZGATÓSÁG ÉS
A KISGRAFIKAI BARÁTOK KÖRE

1981. július 25. és szeptember 6. között rendezi meg a Tihanyi Múzeumban a

VI. BALATONI KISGRAFIKAI BIENNÁLÉT

A Balatoni Kisgrafikai Biennálé célja, hogy a magyar Kisgrafika műhelyévé váljon. Felkérjük azokat a művészeket, akik a grafikának ezt a műfaját magas színvonalon művelik, hogy alkotásaikkal járuljanak hozzá a kiállítás sikeréhez.

A Bartók évfordulóhoz kapcsolódva pályázatot hirdetünk olyan grafikák készítésére, amelyek Bartók Béla művészetéhez kapcsolódnak.

A kiállításra beküldhető az utolsó két évben sokszorosítással készült 15 kisgrafikai lap.

A beadás időpontja és helye: 1981. április 22.

Bakonyi Múzeum 8201 Veszprém, Lenin liget 5.

A Kiállítás megnyitóján adjuk át a rendező szervek névfődjait.

Öszinte örömmel vennénk, ha a kiállító művészek között Önt is üdvözölhetnénk.

Megkaptuk az első közleményt az 1982. évi XIX. Nemzetközi Ex libris Kongresszusról, amely augusztus 18–22 között kerül megrendezésre Oxfordban. A szervezést az ottani Keble College-ben működő The Bookplate Society végzi. A FISAE elnöke erre a kongresszusi periódusra Anthony K. Pincott (London), titkárja pedig Prof. William E. Butler (London) A részletes programot ez év végéig küldik meg, a jelentkezés határideje pedig 1982. március 31. Kérjük azokat a tagtársakat, akiknek *komoly* szándéka van a kongresszuson résztvenni, jelezzék szándékukat szerkesztőnknek, aki őket folyamatosan és közvetlenül fogja tájékoztatni.

SZ. KÜRTI KATALIN: VADÁSZ ENDRE (1901–1944) KISGRAFIKÁI.

(A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1978. Debrecen, 1979. 319–151.p. Klny. is)

Már a harmincas évektől kezdve sokan foglalkoztak VADÁSZ ENDRE életével és grafikai munkásságával. Hazai és külföldi grafikai szaklapokban Tóth Ervin, majd később Soó Rezső, Békés István, Varga Nándor Lajos, napjainkban Sz. Kürti Katalin mutatja be, elemzi a félbemaradt, de így is teljes életet, munkásságot. Sajnos a mai napig nem készült el az a monográfikus összefoglalás, amely Vadász Endre életét, pedagógiai munkásságát, valamint művészetét sokoldalúan feltárná, elemezné, s elhelyezné a kortárs európai grafika mezőnyében, úgy is mondhatjuk, hogy kijelölné helyét a hazai és külföldi grafikusok nagy táborában. Sz. Kürti Katalin tanulmányával – ha csak az életmű egy részére vonatkozóan is – ebben kíván segítségünkre lenni.

A gazdag életműből Sz. Kürti Katalin jelen tanulmánya a mintegy 350 lapot kitevő kisgrafikákkal foglalkozik összeállítva annak ismereteink szereti legteljesebb sorát.

Rövid életrajzi keretbe foglalja össze Vadász életének és művészetének évszámokhoz köthető eseményeit, majd korszakhatárokat von az életmű egyes részei közé és ezen belül megkísérli Vadász Endre témáiban felfedezhető jellegzetességeket ujjhegyre szedni.

A tanulmány II. fejezete Vadász kisgrafikai tevékenységével foglalkozik: 1) megrendelők, 2) téma-tartalom-díszítmény.

Vadász Endre művészetének népszerűségét bizonyítja a 350 lapos kisgrafikai alkotásjegyzék. Európa leghíresebb grafikagyűjtőinek neve található meg abban: G. Mantero, Wim von der Kuylen stb., ugyanakkor valamennyi jelentős hazai gyűjtőnek készített lapot, akik cserekapcsolataik révén bizonyára sokban hozzájárultak ismertté tételéhez. Megrendelői csaknem minden foglalkozási ágat képviseltek: ügyvéd, orvos, kereskedő, művész, építész, stb. Szívesen készített a maga részére is ex librist és különböző szövegű kisméretű rézkarcot, amelyekkel magára hívta fel a figyelmet – állapítja meg a Szerző.

Vadász Endre monumentális hatású, gondolat-gazdag, változatos díszítésű ex libriseket és alkalmi grafikat készített. A kislehet számára is a sokatmondás lehetőségét biztosította. Sz. Kürti Katalin részletesen elemzi tanulmányában Vadász kisgrafikáinak témáját, tartalmát, díszítményeit. Részletesen szól a „Haláltánc” lapokról, amelyek már 1935-től felbukkantak Vadász művészetében. Vadász Endre technikai megoldásait is megkísérli a Szerző évszámok adta keretek közé szorítani: 1933-ig csak rézkarc, 1935-ben zömmel fa, 1936-tól a rézkarc dominál, 1943-ban főként linó.

A tanulmány zárórészében Vadász oeuvre (alkotásjegyzék) katalógusa található az 1921–1943 közötti időszakról. Pontos méretezéssel és technika jelöléssel (sajnáljuk, hogy mivel kisgrafikáról és ex libristól van szó, a jelölések nem az ún. barcelonai sziglálkkal történtek).

A tanulmány kitűnően válogatott illusztrációs anyag teszi teljessé (22 db).

A 330. lapon téves az a megállapítás, hogy Réthy István a Kisgrafikai Értesítő szerkesztője volt. Réthy István mint a KBK titkára a lap kiadójaként volt a lapon feltüntetve, a szerkesztő Galambos Ferenc volt.

A németnyelvű resümé külföldön is sokak számára használhatóvá teszi a tanulmányt és az alkotásjegyzéket (oeuvre katalógust).

Illesse köszönet Sz. Kürti Katalint, a debreceni Déri Múzeum igazgatóját, hogy a grafikai műfajok eléggé elhanyagolt „benjámínjait” Vadász Endre munkásságában a kisgrafikagyűjtők és barátok örömeire és hasznára, tőle megszokott lelkiismeretességgel összegyűjtötte és közreadta kitűnő tanulmány kíséretében.

Lenkey István

DISKAY LENKE EX LIBRISEI ÉS KISGRAFIKÁI. Ezzel a címmel jelent meg a debreceni PETŐFI EM. LÉKKÖNYVTÁR 1. kötete. A Megyei Könyvtár sokszorosító műhelyében 200 példányban készült, izléses kiadvány bevezetőjét Lenkey István írta. A művészről 294 műről szóló alkotásjegyzékét Dr. Semsey Andor állította össze.

Diskay Lenke váratlanul elhunyt, őta ez az első kiadvány, mely összefoglaló képet ad felejthetetlen művészi szűk, gazdag életművéről, melyet ugyan tragikusan félbeszakított a korai halál, azonban így töredékében is hallatlanul gazdag, hiszen a művész — Lenkey István méltatása szerint „... az ex libris hagyományos szimbolikáját levetkezve rátalált arra a modern jelképrendszerre és színvilágra, amellyel a tulajdonos egyéniségét a legtömörebben megragadhatta”. A hézaggpótló, vonzó kiadványhoz csak gratulálni lehet.

• • •

JÓZSA JÁNOS EXLIBRISEIT állította ki 1981. januárjában a hajdúhadházi FÖLDI JÁNOS KÖNYVTÁR. Ez alkalomra a Megyei Könyvtár sokszorosító üzemében 300 példányos katalógus látott napvilágot, mely egyben a hajdúhadházi nagyközségi könyvtár kisgrafikai kiadványainak 2. füzeté is.

Örvendetes tényként kell megállapítanunk, hogy napjainkban egyre több vidéki városban, községben foglalkoznak az exlibris-szakirodalom gyarapításával. A hajdúhadházi kiadvány a katalógusrész mellett folytatja Józsa János alkotásjegyzékének publikálását is. A Veszprém megyei könyvtár által 1976-ban közölt első ilyen jegyzék kiegészítéseként most a 265.—334. számú grafikák adatait olvashatjuk e tetszetős kiadványban. Az adatsort J. Bíró Mária állította össze. A kiállítás rendezése, a katalógus szerkesztése Lenkey István értő munkája. Ő írta a füzet lényegretörő bevezető tanulmányát is. A szép kiadványt lapozgatva egyetértünk megállapításaival: „Józsa János ex libris művészetének kiteljesedését nyomon követve azt láthatjuk, hogy folytatója a nagyhírű debreceni ex libris művészek munkásságának, de ugyanakkor sokoldalúsága és elkötelezettsége révén megújítója is e grafikai műfajnak.”

Dr. Soós Imre

Az elmúlt év augusztusában töltötte be 75. életévét a Kolozsváron élő és ma is aktívan dolgozó Gy. SZABÓ BÉLA grafikusművész. Az évfordulóra készült el Murádin Jenő gazdagon illusztrált, a művész életútját és művészi pályáját átfogó monográfiája. Ebből a műből még a művészettörténettel szemben érdektelen olvasó is egy nagyon sokrétű és nagyon tanulságos életutat, művészi pályát ismerhet meg. Ha volna olyan, aki még nem hallotta volna Gy. Szabó Béla nevét, az előtt is élő valóságban, munkával, harccal, sikerekkel együtt válna közele ismerőssé az a gazdag élet, amelyet az ő neve fémjelez.

Murádin Jenő a „Bölcső és szülőföld”-től kezdve az iskolázás lépcsőin át, a mérnöki diplomával rendelkező Gy. Szabó állásvesztésén keresztül a hazai és külföldi művészi sikereket, az utazásokat, az elkészült metszeteket, rajzokat, a megjelent albumokat olyan szemléletesen mutatja be, hogy kiállító termébe is képzelheti magát az olvasó.

Gy. Szabó Béla legkorábbi rajza 1921-ből való. Egyetemi éveit alatt is rendületlenül rajzolt. Művészi indításában sokat köszönhetett Kós Károlynak, aki az első kiállításon bemutatott képei alapján fametszésre buzdította.

1933 sorsdöntő Gy. Szabó Béla életében. A gyár, ahol mérnökként alkalmazták, felmondta állását. „Első kiállításának sikerében bízva, a műszaki pálya terveit most már végleg feladva, — művészetéből próbált valami egzisztenciát teremteni” — írja a Szerző (19. p.)

Figyelme a munkanélküliség nyomorában, az élet periferiáján élő emberek felé fordult és ebből született meg az első metszetalbuma: Liber miseriorum címmel. Az album nem kapott osztatlan elismerést a kritikusok többségétől, azonban valamennyi példány rövid időn belül elfogyott. Ezzel az albummal kereste fel a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Varga Nándor Lajost, hogy osztályán továbbképezze magát. Ezután olaszországi, görögországi tanulmányút következett. Közben rajzok, metszetek egész sora került ki kezei közül. Egyéni és csoportos kiállításokon mutatta be műveit.

A második világháború megpróbáltatásai után rövid időn belül megtalálta helyét és feladatát: szervezte a képzőművészeti életet, felkereste az üzemeket, könyvek egész sorát illusztrálta. A legszociálisabb képzőművészeti műfajt, a grafikát széleskörben tette ismertté és elterjedté.

Gy. Szabó Béla művészete ezekben az években kikristályosodott, fénykereső volta tölti be lapjait. Fametszeteinek egész során hiába keresi a néző a meleget, a fényt árasztó napkorongot, mégis egy sajátos világosság ömlik el grafikáin. Sikerült diadalra juttatnia a sötétet, az árnyékot előző fényt. A napfény sugaras-fénykévéje teszi meleggé, reményteljessé valamennyi alkotását.

Csokonai verseihez fametszet sorozatot készített. A versek sűrű mitológiai utalásai már középiskolás korában is foglalkoztatták. Ehhez hasonló, rokon vállalkozás a Haja, haja virágom énekgyűjtemény, vagy a különböző mesegyűjtemények illusztrálása is Gy. Szabó munkásságában.

Az utóbbi években fametszetes albumainak egész sora jutott el a gyűjtők széles rétegeihez (Hónapok, Dante stb.).

Meg kell említeni könyvjegyző művészetét is. 1935-től alig készített hatvanál több ex librist, mégis ezek a miniatűr alkotások a legkorábban vitték el híret és tették ismertté nevét a keleten és nyugaton élő gyűjtők körében.

Hazai és külföldi kiállítások (Kína, Szovjetunió, Belgium, Budapest, Debrácen, stb.) keretében mutatta be közel félévszázados grafikus munkásságának legszebb darabjait az érdeklődőknek.

Gy. Szabó Béla munkásságának elismerését különböző hazai és nemzetközi kitüntetések és díjak sora fémjelzi.

A kötetet jegyzetek, életrajzi adatok, a nagyon gazdag kritikákból és méltatásokból lényegretörő válogatás, és a művész kiállításainak kronológikus felsorolása teszi teljessé.

Lenkey István

TAVASZY NOÉMI a Kiskőrösi Művelődési Központ kamaratermében 1981. április 2-án mutatta be „Hommage a Bartók” című kiállítását, amelyet Dr. Volly István népzene kutató nyitott meg Dévai Nagy Kamilla előadóművész közreműködésével. Ugyancsak áprilisban nyílt meg Tavasz Noémi Bartók Bélának és Ady Endrének szentelt kiállítása a Harkányi Boglár Múzeumban.

GY. SZABÓ Béla fametszetei X2

LAPSZEMLE

MARGINALIEN 79. füzet, 1980/3.

A lap húszféle külföldi exlibris-kiadványt ismertet. Hazai vonatkozású írás nem szerepel ebben a számban.

MARGINALIEN 8. füzet, 1980/4.

GERD HAINES a linzi kongresszusról írt beszámolójában megemlíti, hogy az ott rendezett kiállításon igen sok kitűnő alkotás került bemutatásra, de kétféle, hogy azok valóban könyvjegyként felhasználhatók lennének. Könyvszemléjünkben a Tihanyi Múzeum 1979. évi kisgrafika-kiállításának katalógusát ismertetik.

NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 32. évf. 139. füzet, 1980/3. szám.

A lap első cikke az olasz LEBORONI érdekes, sikeres kezdeményezéséről ír. A művésznő Aina Björck svéd gyűjtő részére három fametszetű exlibrist készített, olasz városok ábrázolásával. Később a három lapot, egymás mellé nyomva, igen hatásos újrakiadás lapként is fel lehetett használni. A sikerült, többszínű lapot mellékletként is bemutatja KLAUS RÖDEL. ALBIN BRUNOVSKY szlovák grafikusművészt mutatja be a prágai BLANKA STEHLIKOVA. A művész, akinek fényképét és 12 metszetét közli a lap, a szürrealizmus filozófiáját viszi be az exlibris világába. Tartalmas könyvszemléjünkben Bodnár Sándor 1978-as szőlős-boros exlibriskatalógusát, az 1978. évi debreceni virágos exlibriskiállítás katalógusát említik. Szerepel itt Józsa János 1978-ban kiadott fametszetű mappája, az ugyanakkor itthon rendezett Kalasnyikov kiállítás katalógusa. Említik Leboroni kiállítását a budapesti Olasz Kultúrintézetben, Lenkey István Magyar Exlibris repertóriumát és Semsey Andor „Rózsa az exlibriseken” c. 1979. évi katalógusát.

GRAPHIA 74–75. szám, 1978/1-2.

Belga laptársunk is hősie versenyfutást folytat az idővel és a nyomdai átfutással. Régóta várt újabb számuk az 1978-as évfolyamot jelzi, de a belső címlapon apróbetűs megjegyzés közli az idő múlását: Sajtó alá került 1980 júniusában. — Első cikkük a belga egyesület 80 éves elnökét, ALBERT COLLART-t köszönti. Ezt követi az elhunyt NELLY DEGOUY és LEO ARRAS munkásságának méltatása. OCTAVE SCHEIRE cikkében az 1951-ben született EMIEL HOORNE belga grafikusművészt a pop art képviselőjeként írja le, akinek munkái az agresszivitás magas fokát viszik be a kisgrafikába. A lap két színes szerigráfiáját közli mellékletként. Alkotásjegyzékében 28 exlibris szerepel. — Merő ellentéte az ő villamossággal telített világának a lipcsei OSWIN VOLKAMER művészete. Az 1930-ban született grafikus német alapos-sággal metszett könyvjegyei az exlibris eredeti hivatását szándékoznak betölteni, nem kívánván megrázni, sokkolni a közönséget. A közölt alkotásjegyzékben 86 mű szerepel. — MICHAÏL VERCHOLANTZEV szovjet művész 1937-ben született és eddig mintegy 70 exlibrist alkotott. Lapjain a mitológiai alakok szürrealista előadásmódban jelentkeznek, mesterei, az olasz manieristák hagyománya szerint.

GRAPHIA 76. szám, 1978/3.

ANTOINE ROUSSEAU a németalföldi címeres könyvjegyekről szóló tanulmányában ebben a számban a reneszánsz exlibriseit ismerteti. A belga grafikusok korelnöke, HENRI QUITTELIER 1980. július 2-án, kilencvenhat éves korában elhunyt. ALBERT COLLART ismerteti munkásságát, melyben mindössze 26 szimbolista, szecessziós exlibris szerepel. A cikkből megtudjuk, hogy a művész szenvedélyes méhészt is volt, 40 évvel ezelőtt alkotott utolsó lapján is méh szerepel. FEDOR KRISKA ír méltatást a szlovák A. BRUNOVSKY-ról, kinek között alkotásjegyzéke 50 érzékcsepp exlibrist tartalmaz.

GRAPHIA 77–78. szám.

A lappal együtt kiadott stenciles körlevél ismerteti a linzi kongresszus kiadványait. A „Magyar Kisgrafika 1980” című mappát azzal a megjegyzéssel közli, hogy ez volt a kongresszus leggazdagabb kiadványa! Az 1950-ben született belga JEF VAN GRIEKEN grafikusművészt VAN DEN BRIELE ismerteti. A harmincnégy darabos alkotásjegyzékkel szereplő művész lapjain az élet és halál kérdéseivel foglalkozik, erősen humanista alapállással. — AGATHA HEEREN cikke az exlibriseken szereplő Don Quijote-ábrázolás-sokkal foglalkozik. Elmondja, hogy Cervantes regényes figurája számtalan művészt ösztönzött alkotásra. Gustave Doré 350 metszettel illusztrálta élettörténetét. A magyar exlibrisek közül NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR 12 lapos sorozatát, az irodalomjegyzékben Póka György 1977-ben Gyulán megjelent tanulmányát említi. — GERHARD TAG keletnémet grafikus első ötven exlibrisét sebesülése és hadifogsága idején készítette. A jelenleg 60 éves művész itt közölt második alkotásjegyzéke 118 lapot tart nyilván. Lapjai — kis formátumukkal — a zsebkönyvek méreteihez igazodnak. — „DENYSE WILLEM és a harmincadik század anti-asszonya” címmel VAN DEN BRIELE cikket olvashatjuk. A Liege-ben élő művésznő 13 exlibrist alkotott eddig, melyeken csak nők szerepelnek, ruhátlanul vagy fedetlen keblekkel, fenyegetően, kegyetlenül. A cikkíró felteszi a kérdést: Ez lenne a 30. század nőtípusa? Szerencsére, nem nekünk kell választ adni erre a kérdésre. A nagy technikai finomásggal metszett rézkarcok szürrealista módon az elidegenedettség világát idézik fel.

MERIDIANE 12-23.

A közelmúltban kaptuk meg a Szlovák Írószövetség MERIDIANE 12-23. című irodalmi folyóiratának legújabb számát. (A gazdag kiállítás lap címében szereplő két szám azt a két délkört jelzi, melyek között Csehszlovákia elterül.) Lapunkban eddig nem volt szó erről a kiadványról, most egy exlibris-vonatkozású cikkéről kell megemlékeznünk, melyben interjút közölnek KAROL IZAKOVIČ neves szlovák gyűjtővel.

A magyarországi kisgrafikai találkozóról is jól ismert, kedves barátunk a lap kérdéseire válaszolva elmondja, hogy a szlovákiai exlibris történetét Dr. Boris Bálint foglalja össze a 40-es években megjelent, „Az exlibris Szlovákiában” című könyvében. Szlovákia exlibris köre 1967-ben alakult meg Pozsony székhellyel, és jelenleg mintegy 80 taggal működik. A gyűjtők havonta találkoznak. Ez alkalmakkor előadás hangzik el, majd csere következik. A titkár maga Izakovics, aki 13.000 exlibrisével Szlovákia legnagyobb gyűjteményét mondhatja magáénak. A lap a cikkel egyidejűleg több oldalon közli a szlovák exlibris-művészek lapjait, így írásban-képpen egyaránt jó szolgálatot tesz az exlibris ügyének!

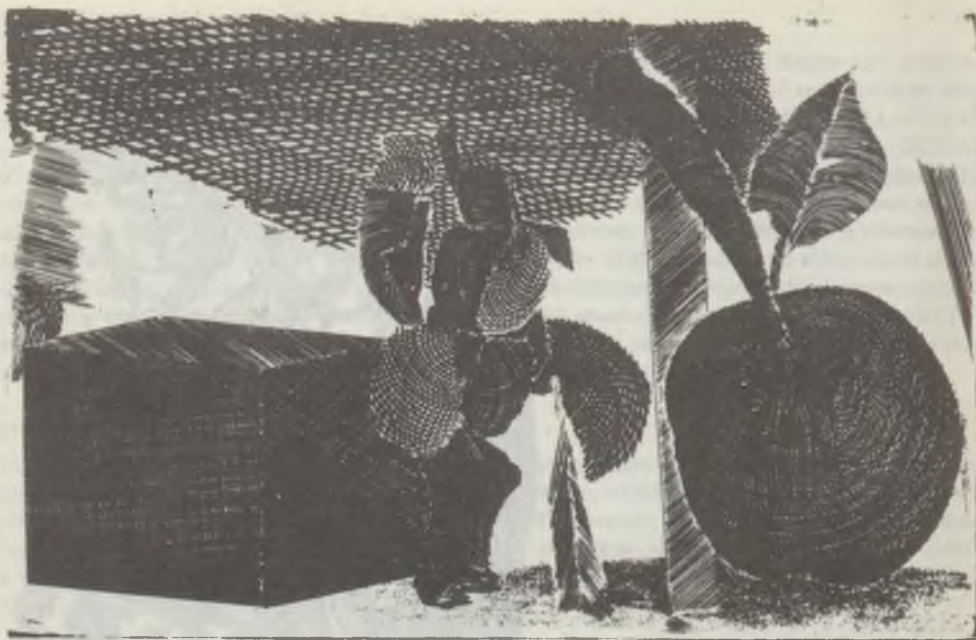
Dr. Soós Imre

STETTNER Béla linómetszete X3

ÚJ TAGOK

- LAUK György, tanár, 8400 Ajka, Móricz Zs. u. 5.
 MÁRIÁSSY Mihályné, asszisztens, 8400 Ajka, Eötvös u. 2.
 MEINEZINGER Elvira, óvónő, 8449 Magyarpolány, Hegyalja u. 1/a.
 PAPP Katalin, tanár, 8400 Ajka, Tanácsköztársaság u. 54. 1/6
 RÓZNER Erzsébet, könyvtáros, 8400 Ajka, Úttörő u. 1/A.
 SIMOR Tamás, csőszerező, 8400 Ajka, Kosztolányi u. 10.
 SZABÓ Izabella, tanuló, 8400 Ajka, Verseny utca 6.
 SZILAS Szilvia, gimn. tanuló, 8400 Ajka, Szabadság tér 1.
 TAKÁCS Bertalan, tanuló, 8400 Ajka, Csokonai u. 15.
 TILHOF Ágnes, gimn. tanuló, 8400 Ajka, Liszt F. u. 14.
 VÉRTES Miklós, nyugdíjas, 8409 Úrkút, Csokonai u. 8.
 VÁROSI KÖNYVTÁR, Ajka, 8401, Szabadság tér 13.

Acad. Carlini

SZABÓ László rézmetszete C2

GÁCSI Mihály rézkarca C3

RESUMEE

Mit diesem Heft beginnt der zwanzigste Jahrgang der Zeitschrift. Derart ist die KLEINGRAFIK die ungarische Exlibriszeitschrift von längster Lebensdauer. Bei Beginn des neuen Jahrganges macht der Redakteur einen Rückblick auf die vergangenen Jahre und schildert die zukünftigen Pläne der Zeitschrift (Seite 1.).

Auf de 3–4. Seiten bringen wir PÁL SZÖLGYÉMY's Bericht über die in der Stadt CHRUDIM, Tschechoslovakei im September 1980. veranstaltete Exlibris-Triennale. Neben der Aufzählung der Ereignisse macht der Autor mit den offiziellen Ausgaben des Treffens und einigen Publikationen bekannt, die über das hohe Niveau der heutigen tschechoslovakischen grafischen Kunst ein Bild geben.

ISTVÁN LENKEY berichtet in seinem Artikel über das Exlibris-Leben der Stadt Debrecen im Zeitraum von Beginn bis 1944. (Seite 5–9.). Die ältesten Exlibris von Debrecen wurden von den berühmten Kupferstecher-Studenten um 1797. gemacht. Vom 19. Jahrhundert berichtet der Artikel über Exlibris mehrerer Sammler. Im 20. Jahrhundert ist die Stadt auf dem Gebiet des Exlibris-Sammelns ein Ort von internationaler Bedeutung geworden.

In den vergangenen Monaten veranstaltete unser Klub zwei Ausstellungen im KÜNSTLER-KLUB FÉSZEK. Die erste wurde im Oktober 1980. unter dem Tittel „Künstlerporträte auf Kleingrafiken“ eröffnet, die zweite stellte im Februar 1981. die schönsten Neujahrsgrüsse vor. Über die zwei Ausstellungen erstattete A.S. einen Bericht (Seite 11–12.).

Zum Gedächtnis von dem in der Stadt Keszthely 1830. geborenen Komponisten KÁROLY GOLD-MARK hat der Rat der Stadt und des Komitats Zala eine Exlibris-Preisauflage ausgeschrieben. Es wurden von 31 Künstlern 154 Werke vorgelegt. Die zwei ersten Preise haben Zoltán Perei und Zoltán Vén erworben. Der Preis der Volksfront wurde von der Jury Károly Várkonyi zugeteilt. GÉZA CSÉBY's Artikel berichtet über die Preisauflage und die Ausstellung (Seite 15–16.).

•Ex-Libris-Dr Nicholas Lippoczy.

Gábor

Der Beitrag von ISTVÁN LENKEY macht mit der grafischen Künstlerin NAPSUGÁR RÉVÉSZ aus Debrecen bekannt (Seite 18–20.). Die Künstlerin wurde 1944. in Bábólnapuzta geboren und lebt seit 1969. in der Stadt von grosser grafischer Vergangenheit.

Über den meissner Grafiker LOTHAR SELL schreibt GERD FIEDLER. Die Tätigkeit des 1939. geborenen Künstlers ist vielseitig: er lehrt Keramik auf einer Hochschule und ist auch ein ausgezeichnete Holzschnitzler. Neben dem Artikel werden einige von seinen Schnitzereien vorgestellt (Seite 23–24.).

Über die slowakische grafische Künstlerin NADJA RAPPENBERGER bringen wir den Bericht von dem Sammler KAROL IZAKOVIC aus Bratislava (Seite 27.). Ausser Grafik befasst sich die Künstlerin auch mit Literatur, nicht ohne Erfolg.

Der im Jahre 1899. geborene JÓZSEF KASICHNITZ lebt in Sopron. Seine grafische Tätigkeit beschreibt der Artikel von A.S. (Seite 28–29.).

Der grafische Künstler KÁROLY VÁRKONYI vollendete sein 70. Lebensjahr. Den in Debrecen lebenden Meister grüsst ISTVÁN LENKEY's Schrift (Seite 30.).

Der Beitrag von ANTAL ARATÓ stellt MÁTÉ ZALKA's Exlibris vor, welches vom Gesichtspunkt sowohl der Arbeiterbewegung wie der Kulturgeschichte ein wichtiges Dokument darstellt (Seite 32–33.).

Auf der Seite 34. bringen wir den Nekrolog von A.S. über den, im Jahre 1981. verschiedenen Grafiker ISTVÁN VARGA HAJDU, Gatte der auch in der letzten Vergangenheit verstorbenen Exlibris-Künstlerin, LENKE DISKAY.

Auf den Seiten 40–42. berichten mehrere von unseren Mitarbeitern über die neuesten Exlibris-Ausgaben.

Die Seiten 43–44. beinhalten den Überblick der ausländischen Fachpresse, – von Dr. IMRE SOÓS.

RÉSUMÉ

Par le numéro présent commence la vingtième année de notre revue. Ainsi la KISGRAFIKA possède la durée de vie la plus longue parmi les revues d'ex-libris hongroises. Au début de l'année nouvelle le RÉDACTEUR jette un coup d'œil sur les années passées et esquisse les projets futures de la revue. (P. 1.)

Nous publions sur les pages de 3 à 4 le compte rendu de PÁL SZÖLGYÉMY sur la Triennale d'Ex Libris, organisée en septembre 1980 dans la ville de Chrudim à Tchécoslovaquie. En énumérant l'événement l'auteur fait aussi connaître les publications officielles de l'entrevue et autres éditions qui donnent une idée avantageuse de la haute niveau actuelle de l'art graphique contemporaine du pays.

ISTVÁN LENKEY écrit sur la vie d'ex libris de la ville de Debrecen des l'origine jusqu'à 1944. L'ex libris premier y fut créé par les célèbres graveurs-étudiants de la ville vers 1797. L'article énumère les ex libris de plusieurs collectionneurs du 19ème siècle. Dans notre siècle la ville devient un lieu de haute portée internationale de la petite graphique. (P. 5-9.)

Notre Cercle a organisé les mois derniers deux importantes expositions dans le Club des Artistes FÉSZEK. En octobre 1980 fut inaugurée notre exposition sous le titre «Portraits d'artiste sur les petites graphiques», l'autre en février 1981 a présenté les plus belles graphiques de nouvel an. C'est S.A. qui écrit un compte rendu sur ces expositions de succès. (P. 11-12.)

KÁROLY GOLDMARK, le célèbre compositeur naquit en 1830 dans la ville de Keszthely. Le Conseil du Comitat Zala et celui de la Ville a publié un concours d'ex libris en sa mémoire. Y ont participé 31 artistes avec 154 créations. Les deux premiers prix furent adjugés à Zoltán Perei et Zoltán Vén. C'est Károly Várkonyi qui gagna le prix du Front Populaire. L'auteur de cet article est GÉZA CSÉBY. (P. 15-16.)

ISTVÁN LENKEY fait connaître l'activité artistique de Mlle Napsugár RÉVÉSZ qui est né en 1944 à Bábolnapuszta et vit depuis 1969 à Debrecen. (P. 18-20.)

Nous publions l'article de GERD FIEDLER sur l'artiste allemand de Meissen LOTHAR SELL qui est né en 1939. Il est un artiste à talents: il enseigne la céramique dans une École Supérieure, subsidiairement il est un excellent sculpteur en bois. A coté de l'article nous publions quelques de ses gravures sur bois. (P. 23-24.)

Le célèbre collectionneur de Bratislava, KAROL IZAKOVIC écrit sur l'artiste slovaque NADJA RAP-PENBERGER, créateur d'un œuvre graphique important, qui est aussi une femme de lettres couronnée de succès. (P. 27.)

L'artiste hongrois de Sopron, JÖZSEF KASICHNITZ est né en 1899. L'article de S.A. fait connaître son activité graphique. (P. 28-29.)

KÁROLY VÁRKONYI, artiste graphique de Debrecen a accompli sa 70ème année. C'est ISTVÁN LENKEY qui le salue à cette occasion heureuse. (P. 30.)

L'ex libris de MÁTÉ ZALKA est un document important au pointe de vue du mouvement ouvrier et de l'histoire de la civilisation. ANTAL ARATÓ publie dans son article cet ex libris nouvellement découvert. (P. 32-33.)

Sur la page de 34 S.A. écrit une nécrologie sur l'artiste hongrois décédé en 1981 ISTVÁN VARGA HAJDU qui était le mari de la célèbre artiste hongroise, de la feu Lenke Diskay.

Nos plusieurs collaborateurs font connaître les plus récentes publications de la littérature de l'ex libris. (P. 40-42) Sur les pages de 43 à 44 on lit la revue de la presse étrangère du Dr IMRE SOÓS.

ISSN 0209-6161

III/KUL 64/1978 — Megjelent 500 példányban 4 fvf (A/5) terjedelemben
81290 DATORG Nyomda — F. v.: Harkai József

KIADVÁNYAINK

Felhívjuk tagjaink figyelmét, hogy az alábbi kiadványaink megrendelhetők **Dr. Semsey Andornénál** (H-1122 Budapest, Magyar Jakobinusok tere 4/b.):

KBK 10 éves jubileumi évkönyv	80.— Ft
Budapesti kongresszusi mappa	87.— Ft
Kisgrafika Értesítő II. kötet (1968–1971)	100.— Ft
Bledi kongresszusi mappa	30.— Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa (20 linó- és fametszettel)	50.— Ft
Lisszaboni kongresszusi mappa (20 linó- és fametszettel, valamint 8 rézkarral)	130.— Ft
Ady lapok	150.— Ft
Bordás Ferenc: Harminc fametszet	40.— Ft
Varga Nándor Lajos: 25 ex libris	130.— Ft
1919–1979 – Tizenhat metszet	160.— Ft
Stettner Béla 40 metszete	94.— Ft
Diskay Lenke: 21 ex libris	123.— Ft
Fery Antal: 35 ex libris	125.— Ft

Vidéki megrendelésekhez kérünk 12.— Ft értékben levélbélyeget mellékelni a postai szállítás költségére.

A VIII. ORSZÁGOS KISGRAFIKAI TALÁLKOZÓ BUDAPEST

Tagjainkat körlevelben hívtuk fel a jelentkezésre. A találkozó programja a következő:

1981. augusztus 21. (péntek)

d.e. 10 órától a **Fészek Gobelin-termében** a résztvevők fogadása és a jegyek kiosztása. Ekkor adjuk át a találkozó alkalmából kiadott mappát is, amely budapesti művészek budapesti gyűjtők részére készült ex libriseit tartalmazza.

11,30 órakor a **Fészek Hermann Lipót termében** megnyitjuk a budapesti gyűjtők részére készített kisgrafikák kiállítását.

14 órakor **vezetőségi ülés**, majd ezt követően

15 órakor a **K.B.K. taggyűlése a Fészek Nagytermében**

16 órától csere, megbeszélések.

19 órakor **ünnepi vacsora a Fészek kerthelyiségében.**

1981. augusztus 22. (szombat)

reggel 8 órakor gyülekezés a **Fészek Művészklub** előtt és indulás **Szentendrére.** (Városnézés, kiállítások megtekintése) Ebéd kb. 14 órakor, utána vissza Budapestre. Érkezés kb. 17. óra körül.

Fenti program részleteiben módosulhat, erről a résztvevőket értesítjük.

Szervező Bizottság

Tany B.